

บรรยายภาคการียน ห้อง 1122 (ห้องประชุม ธีร พหลโยธิน)

ระบบทุนนิยมของลัทธิพิธีความเชื่อ: กรณีศึกษาเทวาลัยจักรพรรดิ

The Capitalist System of Religious Cult: Case Study of Chakkapat House of Worship

นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ
Narupon Duangwises

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ถ.บรมราชชนนี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170
Sirindhorn Anthropology Centre, Borommarachachonnani Road,
Taling Chan District, Bangkok, 10170

*Corresponding author E-mail: narupon.d@sac.or.th

Received: 26th July 2024
Revised: 7th November 2024
Accepted: 9th December 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้ต้องการอธิบายให้เห็นว่าลัทธิพิธีความเชื่อทางศาสนาในระบบทุนนิยมในสังคมไทยดำรงอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์ทางจิตใจและความรู้สึกของผู้นำพิธีและกลุ่มลูกศิษย์ โดยศึกษาจากพิธีกรรมที่เกิดขึ้นในเทวาลัยจักรพรรดิของอาจารย์เอ จักรพรรดิ นักธุรกิจที่เปลี่ยนสถานะตนเองมาเป็นผู้นำพิธีกรรมปลุกเสกวัตถุมงคล ผู้ศึกษาได้แย้งว่าการอธิบายระบบทุนนิยมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนาไม่สามารถพิจารณาได้จากทฤษฎีเศรษฐกิจศาสตร์และพฤติกรรมผู้บริโภคแบบตรงไปตรงมาได้ แต่ควรพิจารณาในเรื่องความสัมพันธ์ทางใจที่มนุษย์มีต่อกัน โดยใช้กรอบแนวคิดเรื่อง “อำนาจในตัวเชิงสัมพัทธ์” (relative autonomy) และ “ตัวตนที่โยงใยเข้าหากัน”(intersubjectivity) ของ Frances Morphy and Howard Morphy (2017) มาช่วยอธิบายและเปิดเผยให้เห็นว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำพิธีกรรมและลูกศิษย์หรือวัดเข้าหากันจนทำให้เกิดการเคารพนับถือ ความเลื่อมใสและความศรัทธาที่แสดงออกในพิธีกรรมและการบูชาวัตถุมงคลที่ให้โชคลาภ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ทุนนิยมของลัทธิพิธีความเชื่อขยายตัวในสังคมไทย

คำสำคัญ: ทุนนิยม, ลัทธิพิธีกรรม, ความเชื่อศาสนา, อำนาจในตัวเชิงสัมพัทธ์, ตัวตนที่โยงใยเข้าหากัน

Abstract

This article needs to explain that religious cults in the capitalist system in Thai society exist under the mental and emotional relationship of the cult leader and his group of disciples. The rituals that took place at the Chakkapat house of worship created by Achan A Chakkapat, a businessman who changed his status to being the leader of the religious cults to consecrate sacred objects are studied. I argue that explaining capitalism in relation to religious beliefs cannot be based on straightforward theories of economics and consumer behavior, but rather on the emotional relationships humans have with each other. Conceptual framework suggested by Frances Morphy and Howard Morphy's (2017) "relative autonomy" and "intersubjectivity" are used to explain and reveal the interactions between ritual leaders and disciples. These two parts are strung together to create reverence, devotion and faith expressed in rituals and worship of sacred objects that bring good fortune. This is considered an important mechanism that allows capitalism of religious cults and ritual ceremonies to expand in Thai society.

Keywords: Capitalism, Ritual cult, Religious belief, Relative autonomy, Intersubjectivity

บทนำ

เท่าที่ผ่านมา ศาสนากับทุนนิยมต่างได้ประโยชน์จากกันและกันในบริบทสังคมไทยสมัยใหม่ ซึ่งมีใช้สิ่งที่แยกขาดจากกันแบบคู่ตรงข้าม นักวิชาการที่สนใจมิติศาสนาในสังคมสมัยใหม่อาจมองว่าศาสนาไม่ควรเป็นเครื่องมือหรือเป็นผู้สนับสนุนการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สิ่งนี้วางอยู่บนตรรกะของการทำให้พุทธศาสนาบริสุทธิ์ไม่เจือปนกับเรื่องกิเลสตัณหา เห็นได้จากการศึกษาที่วิจารณ์กระแสพุทธพาณิชย์ซึ่งเป็นกระแสที่ให้ประโยชน์และผลกำไรเฉพาะบุคคลบางกลุ่ม มิได้สร้างประโยชน์สำหรับคนหมู่มาก พุทธพาณิชย์จึงถูกมองเป็นเครื่องมือของลัทธิปัจเจกนิยม พุทธศาสนาจึงไม่สนับสนุนกลไกดังกล่าว (ปรีชา ช้างขวัญยืน 2545) ในเวลาเดียวกัน การศึกษาในเชิงปฏิสัมพันธ์ระดับชีวิตประจำวัน เสนอว่าการปฏิบัติทางความเชื่อของคนไทย มิได้แยกพุทธศาสนาออกจากความเชื่ออื่นๆ ทำให้ความศรัทธาในเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์จากหลายศาสนาเข้ามาปรากฏอยู่ในเขตวัด ในการรับรู้ของชาวบ้านยังมองพระพุทธรูปเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และมีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ (Reynolds 2015) การทำความเข้าใจพุทธศาสนาในวิถีท้องถิ่นจึงเป็นกรอบคิดที่ต่างไปจากพุทธศาสนาที่ยึดหลักธรรม หรือ “พุทธแท้” ซึ่งเป็นวิธีปฏิบัติตามกฎหมายของมหาเถรสมาคม (อาสา คำภา 2567)

Taylor (2024) ตั้งข้อสังเกตว่าการปฏิบัติทางศาสนาที่สัมพันธ์กับการดำรงชีวิตทางโลก (lived world) ของมนุษย์ เป็นการเปิดรับความเป็นไปได้ที่หลากหลาย มิใช่การปิดกั้นอยู่ในขอบเขตของกฎทางศาสนาที่ตายตัวและอยู่นอกระบบเหตุผลแบบวิทยาศาสตร์ ศาสนาแบบวิถีชาวบ้านจึงเคลื่อนที่ไม่หยุดนิ่งและพร้อมเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา คุณลักษณะของศาสนาแบบชาวบ้านในชุมชนขนาดเล็กจะยึดโยงอยู่บนเครือข่ายความสัมพันธ์แบบเครือญาติและการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม อย่างไรก็ตามหลังจากที่ชุมชนเกษตรกรรมของไทยเปลี่ยนแปลงภายใต้ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ความสัมพันธ์แบบเครือญาติมิได้เป็นแกนหลักอีกต่อไป การติดต่อกับเมืองและความเจริญจากภายนอกทำให้สังคมหมู่บ้านเกษตรกรรมมีความซับซ้อนในเชิงความสัมพันธ์ข้ามพื้นที่ แต่เดิมศาสนาแบบชาวบ้านมีความซับซ้อนอยู่แล้วและเมื่อบรรจบกับความซับซ้อนแบบเมือง ศาสนาที่ปฏิบัติในชีวิตจึงไม่มีขอบเขตที่ตายตัว และความหมายของ “ศาสนา” ในโลกทัศน์ของชาวบ้านอาจมิใช่พุทธแบบที่รัฐไทยนิยาม

Taylor (2024) เสนอว่าการเปิดกว้างทางความเชื่อของคนท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นว่าชีวิตทางสังคมเต็มไปด้วยสิ่งที่คาดเดาไม่ได้และเปลี่ยนแปลงได้ ทำให้การเปิดรับความเชื่อและความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่หลากหลายดำเนินไปอย่างเป็นปกติวิสัย การพึ่งพิงวัตถุมงคล เครื่องรางของขลังและรูปเคารพของเจ้าพ่อเจ้าแม่จากหลายศาสนาม้วนบ่งบอกถึงการใช้ศาสนาที่หลากหลายเพื่อแก้ปัญหาชีวิตที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ความหมายของศาสนาที่ปฏิบัติในชีวิตของผู้คนมิได้แยกแยะระหว่าง “พุทธแท้” กับ “พุทธเทียม” แต่เป็นความหลอมรวมของความเชื่อหลายแบบที่สนับสนุนให้ผู้คนมีชีวิตทางสังคม ขณะที่ Jackson (2020) ตั้งข้อสังเกตว่าความหลากหลายของความเชื่อที่อยู่ในการปฏิบัติทางศาสนาของคนไทยอาจมิใช่การผสมกันที่ลงตัวของความเชื่อต่างๆ แต่เป็น “การอยู่ร่วมกัน” ภายใต้กาลเทศะของพิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนา กล่าวคือในพิธีกรรมเดียวกันอาจมีเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์จากหลายความเชื่อปรากฏออกมาในช่วงเวลาต่างๆ และได้ขัดแย้งกัน Jackson (2020) เชื่อว่าในบริบทสังคมไทย ความหลากหลายของความเชื่อจึงเป็นผลของการปฏิบัติ มิใช่ผลของการผสมความเชื่อที่ลงตัวแล้วเกิดเป็นสิ่งใหม่ขึ้นมา

ในขณะที่ Taylor (2024) ขยายความเข้าใจเกี่ยวกับ “การอยู่ร่วมกัน” ของความเชื่อทางศาสนาที่หลากหลายโดยนำความคิดของ Deleuze & Guattari (1987) มาช่วยอธิบาย โดยระบุว่าการมาบรรจบกันของความเชื่อที่หลากหลายมิได้มีเอกภาพที่ตายตัว แต่ความเชื่อต่างๆ เกาะเกี่ยวกันอย่างซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จุดรวมของความเชื่อจะไม่มีแกนกลาง แต่เกิดขึ้นในสายสัมพันธ์หรือโครงข่ายของความเชื่อที่แตกต่างดำเนินไปพร้อมกัน ดังนั้น โครงข่ายของความแตกต่างจึงเป็นสิ่งที่คนไทยนำมาใช้ในการปฏิบัติทางศาสนาในชีวิตประจำวัน จะเห็นว่าปฏิบัติการทางความเชื่อในสังคมไทยจำเป็นต้องมองเงื่อนไขของเวลาและสถานที่ พร้อมกับการเห็นปฏิสัมพันธ์ที่ไม่หยุดนิ่งของสิ่งที่มีความแตกต่างกันทั้ง Jackson (2020) และ Taylor (2024) เสนอการอธิบายปฏิบัติการทางความเชื่อที่วางอยู่บนความแตกต่างและโครงข่ายที่ซับซ้อน ซึ่งความเชื่อแต่ละชนิดมิได้สูญเสียคุณสมบัติของตนเองแต่สามารถเชื่อมโยงและดำรงอยู่กับความเชื่อแบบอื่นได้

ความเชื่อทางศาสนาในระบบทุนนิยมในประเทศไทย จะพบการเติบโตของการสร้างเทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์ วัตถุมงคล เครื่องรางของขลังและพิธีกรรมในฐานะเป็น

สินค้าที่ส่งเสริมโซคลาก ความสำเร็จและความร่ำรวยทางเศรษฐกิจ Jackson (2022) เสนอว่าทุนนิยมในสังคมไทยมีส่วนหนุนเสริมให้ธุรกิจความเชื่อและการผลิตวัตถุมงคล ขยายตัว ทุนนิยมในแนวทางนี้จะมีมิติของจิตวิญญาณ ความรู้สึก และสภาวะที่เป็นนามธรรม หรือ Jackson เรียกว่า “กระบวนการทำให้ตลาดเป็นเรื่องทางจิตวิญญาณ” (spiritualization of the market) และทุนนิยมของเวทมนต์คาถา (magical capitalism) ปรากฏการณ์นี้พบเห็นได้ทั่วไปในแวดวงธุรกิจ ข้าราชการ ชนชั้นกลาง ชนชั้นแรงงาน ผู้มีชื่อเสียงทางสังคม และผู้ประกอบการในระดับท้องถิ่นถึงระดับชาติ

บทความนี้ ผู้ศึกษาพยายามขยายขอบเขตความเข้าใจจากข้อสังเกตของ Jackson (2020) และ Taylor (2024) โดยเสนอว่าความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างระบบทุนนิยมและพิธีกรรมความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไม่เพียงแต่เป็นการดำรงอยู่ที่ทับซ้อนของความเชื่อต่างๆ ไม่ใช่เพียงการเกิดขึ้นในโอกาส เวลา และสถานที่ที่ผันแปรไปตามเหตุการณ์เท่านั้น แต่ยังต้องสนใจการกระทำร่วม (collaboration) และสายสัมพันธ์ทางใจและอารมณ์ (emotional connection) ที่สร้างตัวตน (agency) ของเจ้าลัทธิพิธีและลูกศิษย์ที่แสดงการเคารพนับถือ จนกลายเป็นความผูกพันแน่นเหนียวที่ทั้งสองฝ่ายต่างแสดงความห่วงใยและปรารถนาดีต่อกัน สิ่งนี้ค่อนข้างมีพลังและมีบทบาทต่อการขยายตัวของความเชื่อและการเติบโตของทุนในธุรกิจการค้าวัตถุมงคลและพิธีกรรมทางความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในปัจจุบัน

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นเก็บข้อมูลพิธีกรรมความเชื่อที่ปรากฏในเทวาลัยจักรพรรดิ ดำเนินงานโดยนายธนกฤต โรจนตรีภูมิ (อาจารย์เอ จักรพรรดิ) โดยศึกษาผ่านสื่อออนไลน์ วิดีโอคลิป ข้อความที่แสดงความคิดเห็นในเฟซบุ๊ก www.facebook.com/wealthy.emperor/ ซึ่งมีผู้ติดตาม 1 ล้าน 9 แสนคน เฟซบุ๊กเพจเอนี่ออนมีผู้ติดตาม 2.3 ล้านคน ช่องยูทูบ @Aemperor มีผู้ลงทะเบียนเข้าชม 280,000 คน ดิกต็อก a.emperor มีผู้ติดตาม 1 ล้าน 4 แสนคน (สำรวจข้อมูลเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2567) และเว็บไซต์ชื่อ wealthy-emperor.com ทั้งนี้เรื่องราวชีวิตของเอ จักรพรรดิถูกบันทึกผ่านสื่อออนไลน์จำนวนมาก มีการบันทึกการโทรทัศน การสัมภาษณ์ผ่านรายการต่างๆ รวมถึงคลิปวิดีโอที่

เอ จักรพรรดิ ทำขึ้นในโอกาสสำคัญทางพิธีกรรมและการไหว้องค์เทพและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตตัวเอง ผู้ศึกษาพบว่าสื่อออนไลน์เหล่านี้บันทึกเรื่องราวของเอ จักรพรรดิตั้งแต่ระยะแรกของการมีชื่อเสียงในปี 2563 มาถึงปี 2567 ซึ่งสังคมไทยแสดงความสงสัยว่าทำไมคนจำนวนมากจึงหมอบกราบเอ จักรพรรดิ ทำให้เกิดข้อโต้แย้งอย่างกว้างขวาง เรื่องราวของเข่าที่ปรากฏอยู่ในสื่อออนไลน์จึงมีพัฒนาการต่อเนื่องและเสมือนเป็นบันทึกเส้นทางความเป็นมาและประวัติศาสตร์ชีวิตส่วนตัวของอาจารย์เอ จักรพรรดิ

กรอบแนวคิดในการศึกษา

การทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าพิธีกรรมและผู้นำทางความเชื่อกับบรรดาลูกศิษย์ ผู้ศึกษาสนใจกรอบแนวคิดเรื่อง “อำนาจในตัวเองสัมพัทธ์” (relative autonomy) และ “ตัวตนที่ยังไขว่คว้าหา” (intersubjectivity) ของ Frances Morphy and Howard Morphy (2017) เพื่อทำความเข้าใจว่า “ตัวตน” มิใช่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มิใช่เรื่องจิตสำนึกที่เกิดขึ้นภายในปัจเจก มิใช่คำอธิบายตามทฤษฎี “ตัวตน” และ “จิตสำนึก” ในความรู้จิตวิทยา (Searle 2001) มีการโต้แย้งว่าตัวตนที่ยังรู้ได้และมีเหตุผลได้หลักตัวตนแบบอื่นออกไปอยู่ชายขอบ เช่น คนเสียสติ คนบ้า อาชญากร นักโทษ คนติดยา เกย์ เลสเบี้ยน และคนข้ามเพศ สิ่งนี้หมายถึงความพยายามที่จะควบคุมและจัดระเบียบตัวตนของปัจเจกให้อยู่ในบรรทัดฐานที่ดีงาม (Buss 2012) ฐานคิดของตัวตนในกระบวนทัศน์ Rational Self จึงปรากฏแพร่หลายอยู่ในการอธิบายการมีชีวิตของบุคคลในสังคมตะวันตก (Korsgaard 1999)

ผู้ศึกษาพบว่า “ตัวตน” (self) ในสังคมตะวันตกเป็นสถานะของจิตสำนึกแก่นแท้ และอัตลักษณ์ที่ติดตัวบุคคลมาตั้งแต่กำเนิด อิทธิพลจากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ทำให้สังคมตะวันตกสมัยใหม่ บุคคลจะให้ความสำคัญกับการหยั่งรู้ในตนเองด้วยระบบเหตุผลแบบวิทยาศาสตร์ สังคมตะวันตกพิจารณาว่า “ตัวตน” คือบุคลิกภาพ พฤติกรรม ความทรงจำ ความรู้สึกของปัจเจก การหยั่งรู้ทางจิตใจและสติปัญญา การควบคุมตนเอง การปรับปรุงตนเอง และการไต่ตรองทางความคิดจะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจว่าตัวตนคืออะไร ดังนั้น เรื่องราวที่เกิดขึ้น

ภายในจิตใจจึงมีค่าต่อตัวบุคคล (Hurlock 1979; Kessel, Cole, & Johnson 1992; Sedikides & Skowronski 2003) สิ่งนี้อาจไม่เหมือนกับปรากฏการณ์ตัวตนที่เชื่อมโยงเข้าหากันระหว่างอาจารย์ของเจ้าสำนักพิธีกรรมกับลูกศิษย์ที่กราบไหว้บูชาและแสดงความเคารพ

ในบทความนี้ ผู้ศึกษาพิจารณาว่าตัวตนสัมพันธ์กับคนอื่นและเหตุการณ์ที่ทำให้บุคคลมีการโต้ตอบกัน ตัวตนจะมีใช้สิ่งที่เกิดขึ้นเพียงลำพัง แต่จะปรากฏขึ้นในเครือข่ายทางสังคม เจกเช่นการก่อร่างสร้างตัวที่ต้องกระทำผ่านปฏิบัติการทางสังคม คนที่จะสร้างตัวเองได้จำเป็นต้องอาศัยช่องทางทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นเพื่อน ญาติพี่น้อง ครูอาจารย์ และผู้อุปถัมภ์ค้ำชู นอกจากนี้ “การมีตัวตน” ในวัฒนธรรมไทยเกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ร่วมกันของคน ไม่ว่าจะเป็นการอยู่ในครอบครัว เครือญาติ ในชุมชน หมู่บ้าน ในกลุ่มทางสังคม กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ และในองค์กร คนแต่ละคนย่อมจะต้องมีเครือข่ายทางสังคมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งการสร้างความสัมพันธ์เชิงสังคมนี้จะเป็นส่วนที่ทำให้ “ตัวตน” ของบุคคลปรับเปลี่ยนและไม่หยุดนิ่ง ทั้งนี้เมื่อสถานการณ์และเงื่อนไขเปลี่ยนไป ความสัมพันธ์กับคนอื่นย่อมจะเปลี่ยนวิธีการต่างไปจากเดิม ตัวตนจึงเป็นผลของการตอบโต้กับคนอื่น ข้อสังเกตนี้เป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ทางอารมณ์ของบุคคลที่เกาะเกี่ยวกันในนามอาจารย์กับลูกศิษย์ในลัทธิพิธีทางความเชื่อที่เติบโตมากในระบบทุนนิยมไทย

งานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ในช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมาประเด็นเกี่ยวกับธุรกิจความเชื่อและความศรัทธาที่เรียกว่า “มูเตลู” เป็นโจทย์ที่ทำนายของนักวิชาการด้านการตลาดและพาณิชย์กรรม ประเด็นสำคัญคือ การมองความเชื่อทางศาสนาในมิติทางเศรษฐกิจ งานศึกษาของ ศุภจิรา ศรีมีธรรม และรัตนวดี เศรษฐจิตร (2566) อธิบายให้เห็นว่าความเชื่อโชคลาง ไหรศาสตร์และการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์สามารถใช้เทคโนโลยีสื่อสารดิจิทัลเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ ความเชื่อทางศาสนาถูกมองในฐานะเป็นสิ่งที่มนุษย์มีอยู่และขาดไม่ได้ นักการตลาดจะมองมนุษย์เป็นผู้ต้องการที่พึงทางใจและใช้วัตถุมงคลและเครื่องรางของขลังนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต โดยเสนอให้ภาคธุรกิจนำวัตถุมงคลเหล่านี้เข้ามาผนวกกับ

สินค้าและบริการประเภทต่างๆ การศึกษาของ เสาวลักษณ์ ตะเภาหิรัญ (2566) ชี้ให้เห็นในทำนองเดียวกันว่ามนุษย์มีความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และใช้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจในสภาวะที่พบกับปัญหาชีวิต เป็นการตอกย้ำความเข้าใจที่ว่าคนไทยใช้ไสยศาสตร์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อแสวงหาความมั่นคง ความปลอดภัย และความสำเร็จ โดยเฉพาะปัจจัยทางเศรษฐกิจ

การศึกษาของ อธิป จันทรสุริย์ (2564) อธิบายความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สัมพันธ์กับการท่องเที่ยว โดยกล่าวว่าคนไทยจำนวนมากเดินทางไปในแหล่งที่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อกราบไหว้บูชา ทำให้เกิดประโยชน์ต่อคนท้องถิ่นที่นำเอาตำนาน ความเชื่อ พิธีกรรม และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อสังคมวงกว้าง ประเด็นเกี่ยวกับการบูชาเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปัทมาสน์ พิณนกุล (2564) ใช้มุมมองทางสุนทรียะมาอธิบายว่าการแห่งองค์เทพใน“พิธีอ้วกั๋ง” ประเพณีถือศีลกินผักจังหวัดภูเก็ตไปตามท้องถนนคือการสร้างอัตลักษณ์ของชาวภูเก็ตและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ดึงดูดให้คนไทยและชาวต่างชาติเดินทางมายังภูเก็ตจำนวนมาก

การศึกษาของ นักรบ นาคสุวรรณ (2551) อธิบายว่าคนไทยมีความเชื่อในพระพิฆเนศซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งความสำเร็จ ทำให้เกิดการกราบไหว้บูชาเพื่อให้อำนวยผลด้านอาชีพการงาน คุ่มครองให้ชีวิตปลอดภัยและได้รับโชคดี การศึกษาของ กิตติยวดี ชาญประโคน (2564) อธิบายว่าคนไทยกราบไหว้บูชาท้าวเวสสุวรรณในฐานะเทพเจ้าที่คุ้มครองป้องกันอันตรายจากภูตผี ขณะเดียวกันก็ทำให้วัดมีคนเข้ามามากขึ้น เป็นการส่งเสริมให้วัดมีรายได้จากการขายเครื่องสักการะบูชา เช่น ดอกไม้แดง ผ้าสีแดง พวงมาลัย และบายศรี การศึกษาของ รัตนะ ปัญญาภา และ อภินันท์ ธรรมอินทร์ลาด (2565) อธิบายว่าผู้ที่นับถือเจ้าแม่กวนอิม จะเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ตนเองสามารถรักษาศีลไม่กินเนื้อสัตว์ และมีจิตใจที่เมตตากรุณา

การศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการอธิบายในระดับปรากฏการณ์ทางสังคมที่ผู้ศึกษาสนใจเรื่องการแพร่กระจายของความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย ไม่ว่าจะเป็นการแสวงหาความสำเร็จทางเศรษฐกิจ หน้าที่การงาน ความมั่นคง และปลอดภัยในชีวิต ขณะเดียวกันก็มองพิธีกรรมและความเชื่อเหล่านี้ในฐานะเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่ทำให้เกิดการสืบทอดประเพณีและพิธีกรรมทางความเชื่อ ทำให้คนต่างถิ่นหรือนักท่องเที่ยวได้รู้จัก รวมทั้งบ่งบอกให้เข้าใจว่าความเชื่อทางศาสนาและ

สิ่งศักดิ์สิทธิ์สามารถทำให้เกิดรายได้แก่ประชาชน การศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตของผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนามีอยู่อย่างจำกัด เช่น การศึกษาของ Jackson and Baumann (2021) และ Jackson and de la Perrière (2022) ซึ่งให้เห็นบทบาทและหน้าที่ของคนข้ามเพศและคนรักเพศเดียวกันในพิธีกรรมทางศาสนาและการบูชา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเสมือนเป็นพื้นที่เปิดในการแสดงตัวตนทางเพศและเอื้อให้คนกลุ่มนี้มีอาชีพที่สร้างรายได้ งานศึกษาทั้งสองเรื่องนี้ช่วยปูทางไปสู่การทำความเข้าใจการเติบโตและการขยายตัวของลัทธิพิธีกรรมทางศาสนาที่มีเกย์และกะเทยเข้ามามีส่วนสำคัญในการสร้างแบบแผนของความศรัทธาและบูชาองค์เทพหลากหลายรูปแบบ

นักวิชาการไทยยังคงใช้กระบวนการทัศน์พหุติกรรมศาสตร์และจิตวิเคราะห์เพื่ออธิบายการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของคนไทย และกระบวนการทัศน์ศาสนาเพื่ออธิบายหลักคำสอนทางศีลธรรมที่ปรากฏอยู่ในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ขณะเดียวกันงานศึกษามักจะหาคำตอบที่ตอกย้ำว่าคนไทยจำเป็นต้องเชื่ออย่างมีเหตุผล ไม่ตกเป็นเหยื่อมิจฉาชีพ การศึกษาชิ้นหนึ่งที่น่าสนใจคืองานของ Narupon Duangwises (2022) ที่ชี้ให้เห็นบริบทสังคมไทยที่สื่อออนไลน์มีอิทธิพลต่อการรับรู้และเข้าใจเรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะตำหนักร่างทรงที่เกย์มีบทบาทนำในการเป็นผู้ประกอบพิธีกรรม การเป็นผู้สร้างบุญและอำนวยการประโยชน์ให้กับลูกศิษย์และคนที่เดือดร้อน ขณะเดียวกันก็ชี้ให้เห็นข้อโต้แย้งทางสังคมที่ตั้งข้อสงสัยกับการเป็นร่างทรงของตัวละครในวรรณคดีไทย เช่น ขุนช้าง ประกอบการการแสดงพฤติกรรมชายรักชายของร่างทรงในสื่อสาธารณะ ทำให้เกิดการดูหมิ่นเหยียดหยามและกล่าวโทษร่างทรงผู้นั้นว่าเป็นคนหลอกลวงและวิปริตผิดเพี้ยน การศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยมิได้เรียนรู้และเคารพความหลากหลายทางเพศ แต่ผลิตซ้ำการรังเกียจบุคคลที่เป็นเพศนอกบรรทัดฐาน แม้ว่าการศึกษานี้จะมีได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับระบบทุนนิยมที่หล่อเลี้ยงให้พิธีกรรมของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดำเนินต่อไป แต่เป็นการเปิดประเด็นให้เห็นว่าทุนนิยมและความเชื่อดำเนินไปพร้อมกันภายใต้การปฏิบัติของเจ้าลัทธิพิธีและลูกศิษย์

รวมทั้งงานศึกษาของ Jackson (2022) ตั้งข้อสังเกตว่าสังคมไทยในช่วงของทุนนิยมที่แผ่ขยายอย่างรวดเร็วในทศวรรษ 2540 หลังวิกฤตเศรษฐกิจ จะพบเห็นการเติบโตของความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พิธีกรรมบวงสรวงและกราบไหว้องค์เทพ การเคารพนับถือร่างทรง ลัทธิบูชาวัตถุมงคลและไสยศาสตร์จากหลากหลายศาสนา เป็นปรากฏการณ์

ที่ความศรัทธาในอำนาจเหนือธรรมชาติดำรงอยู่ร่วมกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ คนไทยพยายามอาศัยความเชื่อและความศรัทธาต่อเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อส่งเสริมการความสำเร็จทางเศรษฐกิจ ความร่ำรวยและโชคลาภ สิ่งนี้เสมือนกับระบบทุนนิยมมีความเกี่ยวข้องกับอำนาจลึลับ พลังวิเศษ และอำนาจของเวทมนต์คาถา การทำธุรกิจของอาจารย์เอ จักรพรรดิในเทวาลัยจักรพรรดิที่พึ่งพาอาศัยความศรัทธาในองค์เทพที่หลากหลายจากบรรดาลูกศิษย์ของเขาถือเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนในปรากฏการณ์ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษายังมีข้อสงสัยว่านอกจากระบบทุนนิยมจะสัมพันธ์กับความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้ว ผู้นำพิธีกรรมและลูกศิษย์ดำรงอยู่อย่างไรภายใต้ความสัมพันธ์ดังกล่าว

ความเป็นมาของเทวาลัยจักรพรรดิ

เทวาลัยจักรพรรดิก่อสร้างโดยนายธนกฤต ไรจนตรีภูมิ (นามสกุลเดิมคือ ผ่องใส) หรืออาจารย์เอ จักรพรรดิ เมื่อปี พ.ศ.2565 สถานที่ตั้งคือถนนเฉลิมพระเกียรติ ร. 9 ซอย 12 แขวงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร หากดูประวัติของอาจารย์เอ จักรพรรดิ จะพบว่าเขาเกิดและเติบโตมาในครอบครัวชาวนาในจังหวัดร้อยเอ็ด ครอบครัวมีฐานะยากจนทำให้เขาต้องทำงานเลี้ยงตัวเองตั้งแต่เด็ก พร้อมกับหาเงินส่งตัวเองเรียนหนังสือจนจบระดับปริญญาตรี จนกระทั่งเขาเริ่มคิดทำสบู่ชื่อนีออนและโฆษณาสรรพคุณว่าใช้แล้วทำให้ผิวขาว โดยอาศัยสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้คนสนใจสั่งซื้อจำนวนมากจนมีรายได้เข้ามาจำนวนมหาศาล เป็นจุดพลิกผันที่ทำให้เขาเปลี่ยนฐานะจากคนจนมาเป็นเศรษฐีอย่างรวดเร็ว ในปี พ.ศ.2558 เขาจึงเปิดบริษัท Neon White Thailand จำกัด เป็นช่วงเวลาที่เขามีชื่อเสียงในแวดวงธุรกิจและมีฉายาว่า “เอ นีออน” นักธุรกิจหนุ่มที่ประสบความสำเร็จและเปิดเผยตัวเป็นเกย์ ในปี พ.ศ.2561 เขาได้รับรางวัล Thailand 30 Premier Biz Award เป็นรางวัลด้านธุรกิจดีเด่น หลังจากนั้นเขาก็ขยายกิจการไปสู่การขายผลิตภัณฑ์ด้านสุขภาพ อาหารเสริม และผลิตภัณฑ์ด้านความงาม พร้อมกับร่วมลงทุนกับนักธุรกิจชาวเกาหลี เปิดรับตัวแทนจำหน่ายสินค้า ทำให้ธุรกิจของเขาเติบโตอย่างต่อเนื่อง เขาสามารถสร้างบ้านให้พ่อแม่และซื้อบ้านหรูให้ตัวเอง

แต่เมื่อประสบปัญหาโรคระบาดโควิด-19 ในปี พ.ศ.2563 ทำให้ยอดขายสินค้าลดน้อยลงและเจอปัญหาทางด้านการเงิน จากที่เคยทำยอดขายได้วันละ 1.5 ล้านบาท เหลือเพียงวันละ 6 แสนบาท ช่วงนี้เขาหันมาพึ่งพาความเชื่อทางศาสนาและอาศัยวัดอุ้มงคลที่เสริมดวงและโชคลาภ เพื่อหวังจะกลับมาทำธุรกิจได้เหมือนเดิมพร้อมกับเริ่มสนใจรำเรียนวิชาความรู้ทางด้านโหราศาสตร์การพยากรณ์ดวงชะตา คาถาอาคม การปลุกเสก วัตถุมงคลและการบูชาเกจิอาจารย์ พระพิฆเนศวร์ และพญานาค จนถึงปี พ.ศ.2564 เขาได้จดทะเบียนบริษัท จักรพรรดิมังคัง จำกัด ช่วงเวลานี้ถือเป็นจุดเปลี่ยนทางบทบาทที่สำคัญจากเดิมที่เป็นนักธุรกิจกลายมาเป็นอาจารย์เจ้าสำนักเทวาลัยจักรพรรดิ หลังจากที่เขาโฆษณาวัตถุมงคลที่หนุนเสริมดวงและโชคลาภ ทำให้คนจำนวนมากหันมาสั่งจองและเข้าร่วมพิธีปลุกเสกวัตถุมงคล จนกลายเป็นกลุ่มลูกค้าที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น ในปี พ.ศ.2565 เขาเริ่มสร้างเทวาลัยจักรพรรดิ รวมทั้งยังสร้างมูลนิธิบ้านนี้ออน เพื่อช่วยเหลือเด็กกำพร้าและผู้ด้อยโอกาส ริเริ่มการนำเงินไปบริจาคให้วัด โดยเฉพาะวัดที่เขา มีสายสัมพันธ์กับเกจิอาจารย์ที่มาช่วยทำพิธีปลุกเสกวัตถุมงคล ได้แก่ หลวงปู่พระมหาศิลา แห่งวัดวัดโพธิ์ศรีสะอาด จังหวัดกาฬสินธุ์ พระอาจารย์หลวงศักดิ์ วัดเขาปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช พระอาจารย์เต วัดสันมะเกี๋ยง จังหวัดเชียงใหม่ และหลวงพ่อบุญคำ วัดชัยภะริย์ จังหวัดสุพรรณบุรี จะเห็นว่าเทวาลัยจักรพรรดิกลายเป็นสัญลักษณ์ใหม่ของอาจารย์เอ จักรพรรดิที่สัมพันธ์กับการขายวัตถุมงคล

พิธีกรรมและวัตถุมงคลในเทวาลัยจักรพรรดิ

ด้านหน้าเทวาลัยจักรพรรดิจะเป็นที่ตั้งของพระพิฆเนศวร์ จากนั้นเดินตรงเข้าไปประมาณ 50 เมตร จะเป็นรูปปั้นพญานาคสีทอง 7 เศียร มีชื่อว่า “พญานาคจักรพรรดิ” เนื่องจากอาจารย์เอ จักรพรรดิได้มีโอกาสพบกับปู่ขาวที่สามารถสื่อถึงพญานาคที่คำชะโนด ปู่ขาวทักว่าในตัวของเขา มีครุฑาอาจารย์จำนวนมาก หนึ่งในนั้นคือองค์พญานาคสีขาว วันหนึ่งเขานอนหลับฝันเห็นปู่ยาพญานาค และบอกว่าต้องสร้างพญานาคที่เทวาลัย ทำให้เขา สร้างรูปปั้นพญานาคขึ้นมา และจัดพิธีบวงสรวงเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2566 โดยเริ่มงานตั้งแต่หกโมงเช้า เครื่องสักการะจะจัดวางไว้บนพานสีทอง เนื่องจากสีทองเป็นสีของทรัพย์สินเงินทอง ตำแหน่งที่ประดิษฐานรูปปั้น

พญานาคถือว่าเป็นจุดเรียกทรัพย์ของเทวาลัยจักรพรรดิ ผู้ประกอบพิธีบวงสรวงคือ อาจารย์สรวง ในวันเดียวกันยังมีการบวงสรวงครูบาอาจารย์ที่มีรูปปั้นองค์เทพเทวดา และฤาษีจำนวนมาก ซึ่งอาจารย์เอ จักรพรรดิใช้ห้องนี้จัดพิธีลงพระลักษณะหน้าทอง ห้องนี้สร้างด้วยงบประมาณ 3,500,000 บาท สร้างเศียรครูจำนวน 9 เศียรราคา 1 ล้านบาท และพระลักษณะหน้าทองมูลค่า 15 ล้านบาท ทำจากทองคำแท้ เพชรแท้ พลอยแท้ และมณีนพเก้า

ลูกศิษย์ที่มาเทวาลัยจักรพรรดิส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง จะมาทำพิธีลงพระลักษณะหน้าทอง โดยจะต้องสวมชุดขาว สะอาด มีกลิ่นหอม ไม่นุ่งสั้น ต้องเตรียมดอกบัว 5 ดอก (ไม่พับ) เทียนสีขาวขนาด 1 บาท 5 เล่ม และค่าครู 9 บาท โดยจะต้องมาลงทะเบียน ในช่วงเวลา 7.00-10.00 น. เพื่อทราบลำดับที่จะเข้าไปทำพิธี ผู้ที่ลงทะเบียนก่อนจะได้ทำพิธีก่อน อาจารย์เอ จักรพรรดิ เริ่มประกอบพิธีลงพระลักษณะหน้าทองครั้งแรก เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2566 และทำพิธีเดือนละไม่เกิน 5 ครั้ง ภายในอาคารเทวาลัยจักรพรรดิ มีเสื้อยืดสีขาวจำหน่ายราคาตัวละ 299 บาท บริเวณหน้าอกเสื้อเขียนคำว่า “ศิษย์จักรพรรดิ” นอกจากนั้นยังมีวัตถุมงคลหลากหลายชนิดไว้จำหน่ายแก่ผู้ศรัทธา เช่น ตะกรุดปรับฐานดวง ราคา 899 บาท อาจารย์เอ จักรพรรดิอธิบายว่าฐานดวงเก่าคือโรคภัย ดวงที่ตกอับ มีดมน ไม่มีแสงสว่าง ความอัปมงคลในวาสนา ทำให้คนๆ นั้นถูกเอารัดเอาเปรียบ ทำให้พบกับความลำบากหนี้สิน ความขาดแคลนและความไม่เพียงพอ เขาจึงเชิญชวนให้ลูกศิษย์และผู้ศรัทธาตัดทิ้งดวงเก่า ทิ้งฐานดวงที่มีอุปสรรคขวากหนาม ความไม่ราบรื่น ขัดขวาง ความรุ่งเรืองและการเติบโตในชีวิต และเปิดรับฐานดวงใหม่

วัตถุมงคลชิ้นสำคัญของอาจารย์เอ จักรพรรดิ คือ ปี่เซียะจักรพรรดิที่ทำเป็นแหวนและกำไล อาจารย์เอ จักรพรรดิ ให้ความสำคัญกับปี่เซียะซึ่งเป็นวัตถุมงคลที่ให้โชคและเงินทอง ตามคติความเชื่อของจีน ปี่เซียะ (ออกเสียงแบบจีนแต้จิ๋ว) เป็นสัตว์ประหลาดสี่ขา เชื่อว่าเป็นลูกตัวที่ 9 ของมังกร มีรูปร่างและเขาคคล้ายกวาง มีหน้าหัว ขาคคล้ายสิงโต มีปีกคล้ายนก หลังคล้ายปลา และมีส่วนหางคล้ายแมว บางส่วนของหัวคล้ายมังกร เป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ช่วยป้องกันและปัดเป่าสิ่งชั่วร้าย อันตราย และภูตผีปีศาจ ตัวผู้ชื่อ “ปี่” และตัวเมียชื่อ “เซียะ” ในสมัยจีนโบราณ ปี่เซียะมีความหมายเกี่ยวกับความกล้าหาญ การป้องกันภัย และการต่อสู้เพื่อให้ได้ชัยชนะ และยังเป็นสัญลักษณ์ของคุ้มครองทรัพย์สมบัติ ในพระราชวังของจักรพรรดิจีนโบราณ นิยมปั้น

รูปปีเสียดไส้ที่ท้องพระโรง ปัจจุบัน นักพนันมักจะมีรูปปั้นปีเสียดไส้เพื่อทำให้ได้โชคลาภ อาจารย์เอ จักรพรรดิเริ่มจำหน่ายปีเสียดไส้จักรพรรดิในช่วงปี พ.ศ.2564 และจัดพิธีบวงสรวงปีเสียดไส้จักรพรรดิในวันที่ 5 เมษายน พ.ศ.2565 ด้วยงบประมาณ 1 ล้านบาท อาจารย์เอ จักรพรรดิ ยังทำคลิปวิดีโอแนะนำวิธีการขอพรองค์พ่อปีเสียดไส้จักรพรรดิ ด้วยคำอธิบายนี้นี้

“ถ้าเราบอกว่าขอให้ลูกรวย ในความเป็นจริง คำว่าการขอให้ลูกรวยมันกว้างมาก แค่นี้เรียกว่ารวย รวยด้วยวิธีการใด มันตอบไม่ได้ เราเองยังตอบไม่ได้เลย ในเมื่อเราตอบตัวเองไม่ได้ว่า รวยด้วยวิธีการไหน แล้วเวลาที่เราขอท่าน ท่านจะให้เราด้วยวิธีการใด เพราะฉะนั้น เวลาที่เราจะขอเราต้องมีสติ มีปัญญา ต้องชัดเจนก่อน เช่น ถ้าเราค้าขาย เราต้องขอว่าขอลูกค้าขายดีขึ้น ยอดการค้าขายดีขึ้น ยอดการสั่งซื้อมากขึ้น เช่นปกติ ลูกค้าขายได้วันละ 1,000 บาท ขอให้เดือนนี้ ยอดดีขึ้นเป็นเดือนละ 5,000 บาท เดือนนี้ขอ 5 แสนบาท เดือนนี้ขอ 1 ล้านบาท เดือนนี้ขอ 10 ล้านบาท เราต้องชัดเจนก่อน เพราะถ้าเราไม่ชัดเจน พรที่เราขอก็ไม่ชัดเจน และสิ่งที่เราได้มาก็จะไม่ชัดเจนตามมาด้วย”

(อ้างอิงจากคลิปวิดีโอยูทูบ เรื่อง วิธีขอพรปีเสียดไส้จักรพรรดิ เผยแพร่วันที่ 12 กรกฎาคม 2565 <https://www.youtube.com/watch?v=GICIOApFbgM>)

ต่อมาในวันที่ 25 ธันวาคม ปี พ.ศ.2566 ลูกศิษย์ของอาจารย์เอ จักรพรรดิเรียกร้องให้จัดพิธีบวงสรวงพญานาคอีกครั้ง เขาจึงจัดงานบวงสรวงครั้งที่สองที่จักรพรรดิเทวาลัยโดยใช้เงินประมาณ 10 ล้านบาท โดยเขาคิดว่าเป็นการมอบของขวัญปีใหม่ให้กับลูกศิษย์ทุกคนที่มาร่วมงานประมาณ 800 คน รวมทั้งการก้าวเข้าสู่ปี พ.ศ.2567 ถือเป็นปีมะโรงซึ่งมีความหมายเท่ากับปีพญานาค ในตอนเช้าจะเป็นพิธีสงฆ์ จากนั้นจะเป็นพิธีพราหมณ์บวงสรวงขอพรพญานาค อาจารย์เอ จักรพรรดิ

นำแผ่นยันต์เบิกทรัพย์และด้ายแดงพญานาคมาทำพิธีปลุกเสกด้วยเพื่อจำหน่ายให้กับลูกศิษย์ราคาชุดละ 299 บาท รายได้จะนำไปสร้างสถานปฏิบัติธรรม นอกจากนั้น อาจารย์เอ จักรพรรดิยังจัดพิธีบวงสรวงพญานาคเดือนละครั้งในช่วงปี พ.ศ.2567 หลังจากเสร็จพิธีบวงสรวงพญานาค จะเป็นการทำพิธีขอขมากรรม ถอนคำสาปแช่ง ถอนคำสาบาน ขอขมาครูบาอาจารย์ และขอขมาเทพให้เทวา ช่วงบ่ายจะเป็นพิธีบายศรีสู่ขวัญ ตามธรรมเนียมอีสานโดยพ่อใหญ่จำ เพื่อเรียกขวัญและโชคลาภให้กับผู้มาร่วมงาน และพิธีสะเดาะเคราะห์ตามวันเดือนปีเกิด เป็นการปัดเป่าสิ่งเลวร้ายออกไปจากชีวิต

เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2566 อาจารย์เอ จักรพรรดิได้จัดพิธีบวงสรวงคณศจตุรฤทิ์เทวาลัย ด้วยงบประมาณหลักสิบล้านบาท ลูกศิษย์ที่มาร่วมงานส่วนใหญ่เป็นสุภาพสตรีโดยทุกคนจะสวมชุดสีแดง และเข้ามาให้อาจารย์เอ จักรพรรดิเจิมหน้าผาก นอกจากนั้น เมื่อวันที่ 13 เมษายน ปี พ.ศ.2567 ถือเป็นวันมหามงคลฤกษ์เสาร์ 5 หรือวันเสาร์ขึ้น 5 ค่ำ ตามคติโบราณเชื่อว่าเสาร์ 5 เป็นวันแรง เป็นวันครู เกจิอาจารย์มักจะจัดพิธีกรรมในวันนี้ วันเสาร์ขึ้น 5 ค่ำเดือนเมษายน ซึ่งเป็นเดือน 5 จึงถือเป็นวันของการปลุกเสกวัตถุมงคลที่จะมีฤทธิ์แรงกล้า ในอดีตจะเน้นวัตถุมงคลที่เสริมความคงกระพัน และแคล้วคลาดจากอันตราย ปัจจุบันนิยมปลุกเสกวัตถุมงคลที่เน้นสิริมงคลด้านการงาน การเงิน ความรัก การค้าขายและโชคลาภ ในปี พ.ศ.2567 เสาร์ 5 ตรงกับวันที่ 13 เมษายน อาจารย์เอ จักรพรรดิจึงจัด “พิธีมหามงคลปลุกเสกดวง” โดยเชิญพระเกจิที่มีวิชาบารมีมาร่วมพิธีกรรม 3 รูป คือ หลวงพ่อบุญคำ วัดชัยภะริย์ จังหวัดสุพรรณบุรี พระอาจารย์หลวงศักดิ์วัดเขาปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช และพระอาจารย์เต วัดสันมะเกี๋ยง จังหวัดเชียงใหม่ รายได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายจากการจำหน่ายวัตถุมงคลต่างๆ ของเทวาลัยจักรพรรดิจะนำไปสร้างสถานปฏิบัติธรรมที่จังหวัดกาญจนบุรี บริเวณลานด้านหน้าเทวาลัยจะมีการตั้งโต๊ะอาหารสำหรับแจกให้กับบรรดาผู้ที่มากราบไหว้พญานาคและพระพิฆเนศวร

อาจารย์เอ จักรพรรดิ กับธุรกิจของความเชื่อ

การทำความเข้าใจทุนนิยมของอาจารย์เอ จักรพรรดิ ภายใต้ธุรกิจความเชื่อทางศาสนา จำเป็นต้องพิจารณาคำอธิบายที่แพร่หลายอยู่ในแวดวงการศึกษาไทย ซึ่งเป็นความรู้ที่ระบุว่าธุรกิจเกี่ยวกับศาสนาทำให้เกิดผลกระทบอย่างไรในสังคม การศึกษาเหล่านี้มีแนวทางที่ประโยชน์ต่อการเรียนรู้ปรากฏการณ์ทางศาสนาและความเชื่อภายใต้เศรษฐกิจแบบทุนนิยมมาน้อยเพียงใด และสามารถใช้เป็นกรอบคิดเพื่ออธิบายรูปแบบการทำธุรกิจของเอ จักรพรรดิได้มาน้อยเพียงใด ทั้งนี้ ผู้ศึกษาตระหนักว่าสิ่งที่อาจารย์เอ จักรพรรดิ ปฏิบัติในการสร้างศรัทธาและความรักให้กับลูกศิษย์ของเขาจำเป็นต้องมองเห็นระบบทุนนิยมที่มีลักษณะเฉพาะ ผู้ศึกษาจึงขอชี้ให้เห็นแนวทางการศึกษาเกี่ยวกับธุรกิจความเชื่อทางศาสนา โดยแบ่งเป็น 3 แนวทาง ต่อไปนี้

1. การโจมตีพุทธพาณิชย์

การศึกษาเกี่ยวกับพุทธพาณิชย์และการกลายเป็นสินค้าของวัตถุมงคลและเครื่องรางของขลัง ให้ความสนใจกับผลกระทบของระบบทุนนิยมที่ทำให้ศาสนากลายเป็นเรื่องบริโภคนิยมและทุนนิยม การศึกษาของ พระครูใบฎีกาวิศักดิ์ ได้ศรีโคตรและคณะ (2563) และวีรยุทธ เกิดในมงคล (2560) ระบุว่าวัดและสถาบันศาสนามีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการค้าขายสินค้าเกี่ยวกับความเชื่อ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างรูปเคารพ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ การประกอบพิธีกรรม การรับบริจาค การเช่าบูชาพระเครื่อง วัตถุมงคล และเครื่องรางของขลัง การจัดงานเทศกาลและงานวัด รวมถึงการทำบุญไถ่ชีวิตโคกระบือ สิ่งเหล่านี้ถ้ามาพร้อมกับการทำให้เชื่อในบุญและอิทธิปาฏิหาริย์ย่อมจะขัดต่อหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ในแง่นี้พุทธพาณิชย์จึงเป็นคู่ตรงข้ามกับหลักธรรมของพุทธศาสนา

ภณกุล ภวคุณวรกิตติ (2555) ให้ความคิดเห็นว่ามันนอกเหนือจากพุทธพาณิชย์แล้ว ยังพบธุรกิจความเชื่อในรูปแบบไสยพาณิชย์และบุญพาณิชย์ในกรณีไสยพาณิชย์คือการนำเรื่องราวทางไสยศาสตร์และอำนาจเหนือธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นเวทมนตร์คาถา การปลุกเสกวัตถุ เครื่องรางของขลังและโชคลาภต่างๆ มาเป็นสินค้า ส่วนบุญพาณิชย์คือกระบวนการชักชวนและโน้มน้าวให้คนต้องจ่ายเงินเพื่อสะสมบุญหรือซื้อบุญใน

รูปแบบต่างๆ เช่น ถวายสังฆทาน ในปัจจุบันฆราวาสและพระสงฆ์ต่างร่วมมือกันทำกิจกรรมเหล่านี้อย่างแพร่หลาย ศักดิ์ชาย สายสิงห์ (2564) กล่าวว่าวัดที่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากจะกระตุ้นให้เกิดการทำบุญมาก ซึ่งถือเป็นวิธีการสร้างรายได้ให้วัด รวมทั้งพบพิธีกรรม “แปลกใหม่” เช่น การถวายผ้าพระพุทธรูป และการสะเดาะเคราะห์ นักวิชาการด้านพุทธศาสนาเห็นตรงกันว่าพุทธพาณิชย์คือภาพสะท้อนของความเสื่อมถอยทางศาสนา

2. พุทธพาณิชย์ช่วยสร้างรายได้

การศึกษาที่อธิบายพุทธพาณิชย์ในฐานะเป็นกลไกที่กระตุ้นเศรษฐกิจของท้องถิ่น ชี้ว่างานวัดและกิจกรรมทางศาสนาทำให้คนในพื้นที่มีรายได้และมีงาน ตัวอย่างเช่น ร้านสังฆภัณฑ์ โรงงานหล่อพระพุทธรูป โรงงานปั๊มพระผง-พระเหรียญ โรงงานทำบาตร โรงงานทำตาลปัตร โรงงานทำย่าม ธุรกิจโฆษณา ธุรกิจป้ายไวน์ล รวมถึงพ่อค้าแม่ค้าขายอาหารและเครื่องดื่มในเขตใกล้วัด (พระคมสันฐิตเมธโส และคณะ 2561) นอกจากนี้รายได้จากการทำบุญในรูปแบบต่างๆ ยังนำไปสร้างสาธารณสมบัติ เช่น โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ และเจดีย์ เป็นต้น การก่อสร้างเหล่านี้ช่วยให้เกิดการจ้างแรงงานในท้องถิ่น เช่น คนงานก่อสร้าง ช่างปูน ช่างไม้ ช่างทาสี ช่างทำประติมากรรม เป็นต้น ในช่วงที่มีการจัดงานวัด จะมีการจ้างมหรสพของศิลปินท้องถิ่น เช่น ลิเก หมอลำ เครื่องไฟ เป็นต้น

มิติการค้าขายของพุทธศาสนายังสอดคล้องกับ “พุทธศาสนาเชิงปฏิบัติ” หมายถึงการปฏิบัติของคนที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน ซึ่งคนไทยนำเอาความเชื่อจากหลากหลายศาสนามาผนวกเข้ากับพุทธศาสนา ทำให้การทำบุญของคนไทยมีขอบเขตที่กว้างขวาง ไม่เพียงแต่เป็นไปตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า แต่ยังครอบคลุมถึงการทำบุญเพื่อบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์และอำนาจเหนือธรรมชาติ (ภณกุล ภวคุณวรกิตติ 2555) ในแง่นี้ พุทธพาณิชย์จึงสัมพันธ์กับความเชื่อของท้องถิ่นที่หลากหลายและเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คนท้องถิ่นใช้ความเชื่อเหล่านั้นสร้างงานและสร้างรายได้

3. การบริโภครวมความหมายสิ่งศักดิ์สิทธิ์

การเติบโตและความนิยมในเครื่องรางของขลัง วัดมุงคล และรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์ทั้งในพื้นที่กายภาพและสื่อสังคมออนไลน์ มิได้เกิดขึ้นบนกลไกการตลาดและกลยุทธ์ทางธุรกิจเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจดลบันดาลให้ประสบความสำเร็จและพรที่มุ่งหวัง ด้วยเหตุนี้ทำให้พุทธพาณิชย์ ไสยพาณิชย์และบุญพาณิชย์ได้นำเรื่องเล่า ตำนาน นิทาน และเหตุการณ์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เกจิอาจารย์เทพเจ้า เทวดา เจ้าพ่อและเจ้าแม่มาประกอบสร้างใหม่ในพิธีกรรม วัดมุงคล รูปเคารพและเครื่องรางของขลัง เพื่อสร้างความน่าเกรงขามและพลังอำนาจ การศึกษาของวรมธ ชัยมงคล และขวัญชีวัน บัวแดง (2565) ระบุว่าความเชื่อในตำนานและเรื่องเล่าของสิ่งศักดิ์สิทธิ์คือต้นทุนทางวัฒนธรรมที่ช่วยทำให้วัดมุงคล พิธีกรรมและสินค้าทางความเชื่อได้รับความศรัทธา

นอกจากนั้นวรมธ ชัยมงคล และขวัญชีวัน บัวแดง (2565) ยังเสนอว่าการใช้ตำนานเรื่องเล่าของสิ่งศักดิ์สิทธิ์มุ่งที่จะตอบสนองความต้องการของปัจเจกเป็นสำคัญ โดยเน้นย้ำว่าวัดมุงคลและเครื่องรางของขลังช่วยสร้างความสำเร็จให้กับปัจเจก ตั้งแต่เรื่องปัญหาชีวิต โชคลาภ สุขภาพ อาชีพการงาน การเรียน การค้าขาย และการประกอบธุรกิจ เมื่อสินค้าทางความเชื่อและศาสนามีเรื่องเล่าที่มีพลังและตอบสนองความต้องการของบุคคล ยิ่งทำให้เกิดการบริโภควัตถุสิ่งของทางความเชื่อมากขึ้น รวมถึงการสร้างความน่าสนใจของวัดมุงคลด้วยการนำดาราดาราและผู้มีชื่อเสียงมาเป็นพรีเซ็นเตอร์ และบอกเล่าเรื่องราวการใช้วัดมุงคลที่สร้างโชคลาภและความสำเร็จ (ศุภจิรา ศรีมีธรรม และรัตนวดี เศรษฐจิตร 2566)

อย่างไรก็ตาม แนวการศึกษาทั้ง 3 แนวที่กล่าวมาข้างต้น อาศัยกรอบแนวคิดเรื่องการตลาดมาเป็นโครงเรื่องและอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อทางศาสนาและกลยุทธ์ของการสร้างวัดมุงคล กรอบแนวคิดทางการตลาดที่แพร่หลายในแวดวงการศึกษาและการดำเนินธุรกิจ วางอยู่บนหลักการที่ต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้บริโภค สิ่งที่ผู้บริโภคต้องการคือโจทย์สำหรับนักการตลาดที่ต้องคิดวิธีและแสวงหาแนวทางผลิตสินค้าให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า หรือช่วยแก้ปัญหาให้กับลูกค้าได้ (Kotler 2014) ด้วยเหตุนี้ทฤษฎีการตลาดจึงให้ความสำคัญกับพฤติกรรมของผู้บริโภค หมายถึงสภาพชีวิตของบุคคลที่สัมพันธ์กับอายุ เพศสภาพ ชนชั้น ฐานะ การศึกษา ความเชื่อทาง

ศาสนา และธรรมเนียม สิ่งเหล่านี้มีผลต่อแรงจูงใจและการตัดสินใจซื้อสินค้า การอธิบาย พุทธพยานิชย์ ไสยพยานิชย์ และบุญพยานิชย์ด้วยทฤษฎีการตลาด จึงเน้นว่าสินค้าที่จูงใจให้ผู้ซื้อหลงในโซคลาภ ความร่ำรวย และความสำเร็จทางวัตถุ คือการยุยงให้บุคคลมีกิเลสและขัดต่อหลักคำสอนของพุทธศาสนา

ผู้ศึกษาพิจารณาว่ากรอบคิดทางการตลาดที่ใช้อธิบายธุรกิจเครื่องรางของขลัง และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สนใจการโต้ตอบระหว่างผู้บริโภคกับวัตถุสิ่งของ ในการศึกษาที่ต่อต้านพุทธพยานิชย์มักจะอธิบายว่าวัตถุนิยมทางความเชื่อทำให้มนุษย์ติดอยู่กับความอยาก การศึกษาที่มองพุทธพยานิชย์เป็นกลไลสร้างรายได้มักจะเน้นย้ำว่าวัตถุมงคล พิธีกรรมศาสนาและการทำบุญจะกระตุ้นให้ผู้ผลิตสินค้าหลากหลายประเภทมีรายได้จากผู้บริโภคและผู้รับบริการ ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับการบริโภคความหมายสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะตอกย้ำว่าผู้บริโภคแสวงหาวัตถุมงคลและเครื่องรางของขลังเพื่อสร้างกำลังใจและความเชื่อมั่นที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จ คำอธิบายเชิงการตลาดนี้จะแยกส่วนระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค และวัตถุนิยมออกจากกัน และตัดสินใจว่าธุรกิจทางความเชื่อประสบความสำเร็จอย่างไร สำหรับผู้ศึกษามองว่าอาจารย์เอ จักรพรรดิอาจมิได้ใช้กลไกทางการตลาดที่แยกส่วนระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค และวัตถุ แต่ทั้งสามส่วนนี้ทับซ้อนและหลอมรวมเข้าหากันตลอดเวลา เห็นได้จากความพยายามของอาจารย์เอ จักรพรรดิสร้างเทวาลัยจักรพรรดิเพื่อเป็นสถานที่สำหรับลูกศิษย์และผู้คนทั่วไปเข้ามากราบไหว้บูชาพญานาค และพระพิฆเนศวร พร้อมกับเป็นที่พบปะกันของลูกศิษย์และอาจารย์เอ จักรพรรดิ เป็นที่ประกอบพิธีกรรมปลุกเสกวัตถุมงคลและจำหน่ายวัตถุมงคล รวมถึงการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อไลฟ์สดและเผยแพร่คลิปวิดีโอที่อาจารย์เอ จักรพรรดิทำพิธีกรรมสำคัญหรือเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ทำให้เกิดการสื่อสารพูดคุยระหว่างอาจารย์เอ จักรพรรดิและลูกศิษย์อย่างต่อเนื่อง ประเด็นเทวาลัยจักรพรรดิ ผู้ศึกษาจะอธิบายในลำดับต่อไป

เทวาลัยจักรพรรดิ ภาพสะท้อนวิถีปฏิบัติทางความเชื่อแบบชาวบ้าน

พิธีกรรมและกิจกรรมทางความเชื่อที่เกิดขึ้นในเทวาลัยจักรพรรดิ มีความเชื่อศาสนาทั้งพุทธ พราหมณ์ ฮินดู ลัทธิบูชาองค์เทพและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผู้ศึกษาเห็นว่าสิ่งนี้

พบเห็นได้ทั่วไปในวัดและสถานศาสนาทั่วประเทศ ซึ่งสะท้อนวิธีปฏิบัติทางความเชื่อแบบชาวบ้าน กระแสความคิดอีกแนวหนึ่งที่ยึดหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นที่ตั้ง เชื่อว่าระบบทุนนิยมเป็นเพียงกฎเกณฑ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้ ในขณะที่หลักคำสอนในพุทธศาสนาเป็นหลักชีวิตและหลักธรรมชาติที่ไม่เปลี่ยนแปลง มีการเสนอว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำและการเอารัดเอาเปรียบในสังคมปัจจุบันเป็นผลเนื่องจากการแสวงหาประโยชน์และการผูกขาดอำนาจของนายทุนขนาดใหญ่ ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจน (ปรีชา ช้างขวัญยืน 2545) แม้ว่ารัฐจะมีมาตรการทางการเงินและเก็บภาษีจากคนรวยมากขึ้น แต่ปัญหาความเหลื่อมล้ำก็ยังไม่ลดลง นักวิชาการสายธรรมปฏิบัติจึงเสนอให้ระบบทุนนิยมยึดหลักธรรมมาภิบาลและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ตัวอย่างเช่น ระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง (วิโรธ สันติประภาพ 2555)

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2561) ตั้งข้อสังเกตว่าหลักธรรมของพุทธศาสนามีได้ขัดแย้งกับระบบทุนนิยม โดยชี้ให้เห็นคำสอนเรื่องอิทธิบาท 4 ซึ่งอธิบายหนทางของความสำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิด) และ วิมังสา (ความไตร่ตรอง) เป็นการบอกว่าคุณจะต้องมีความรักในงานที่ทำ ขยัน อดทน มีการตระหนักรู้ในสิ่งที่ทำ และใช้ปัญญาตรวจสอบแก้ไขสิ่งที่ทำให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ชาวพุทธในสังคมไทยจึงปฏิบัติกิจและการงานต่างๆ ได้โดยไม่แปลกแยกจากระบบทุนนิยม อย่างไรก็ตาม เมื่อกระแสพุทธแบบพุทธทาสเริ่มแพร่หลายในช่วงทศวรรษ 2510 เป็นต้นมา ทำให้เกิดการตีความหลักธรรมในพุทธศาสนาในฐานะเป็นคู่ตรงข้ามกับทุนนิยม โดยเฉพาะการมองเป้าหมายพุทธศาสนาเพื่อการหลุดพ้น ไม่ยึดติดกับทรัพย์สินเงินทอง สวนทางกับเป้าหมายของทุนนิยมที่มุ่งไปสู่ความมั่งคั่งทางวัตถุของปัจเจกบุคคล นิธิมองว่าระบบทุนนิยมที่มีธรรมชาติจำเป็นต้องมองที่เจตนาของการกระทำ หากมุ่งทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมก็ย่อมเป็นสิ่งที่ดี

ในทัศนะของนิธิ จิตใจแบบผู้ประกอบการของทุนนิยม (entrepreneurial spirit) ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ (1) จะต้องมีความอยากได้ใคร่ดีในทรัพย์สินสมบัติที่พอกพูนขึ้นเรื่อยๆ และ (2) ต้องแข่งขันให้ชนะคนอื่น ต้องมีผลกำไรจากการทำธุรกิจที่เพิ่มมากขึ้นเหนือกว่าคนอื่น แสวงหาวิธีการเพื่อลดต้นทุนเพื่อให้ได้กำไรเพิ่มขึ้น การมีมากกว่าจึงเป็นตัวบ่งชี้ถึงชัยชนะ ทั้งสองส่วนนี้ขัดกับคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างชัดเจน ในแง่นี้ พุทธที่ยึดหลักธรรมจึงแปลกแยกจากวิถีปฏิบัติของพุทธแบบชาวบ้าน ซึ่งมีได้ละทิ้งการแสวงหา

ทรัพย์สิ้นเงินทองและความมั่งคั่งร่ำรวยแต่เน้นการทำบุญเพื่อให้ได้โชคลาภและความสำเร็จทางวัตถุ ซึ่งตรงกับกระแสบุญพาณิชย์และพุทธพาณิชย์ในปัจจุบัน นิธิมองว่าทุนนิยมและพุทธศาสนาในสังคมไทยเชื่อมเข้ากันได้เพราะเน้นการสร้างพิธีกรรมมากกว่าจะยึดมั่นในหลักคำสอนเพื่อกรหลุดพ้น เมื่อเป็นพุทธแบบพิธีกรรม สิ่งที่เกิดขึ้นจึงเป็นการกราบไหว้บูชารูปเคารพและเครื่องรางของขลังที่ตอบสนองความสำเร็จทางทรัพย์สิ้นเงินทอง ดังกล่าวอธิบายของนิธิ ต่อไปนี้

“เมื่อคนซื้อป้ายรวย รวย รวยไปให้พระเกจิชื่อดังเสก เพื่อเอามาแขวนที่บ้าน ตอบสนองความต้องการทางจิตใจของคนในระบบทุนนิยมไปพร้อมกันกับการยกย่อง “อริยวิถิ” แห่งการดำเนินชีวิตของพระภิกษุ ความมั่งคั่งก็ยังเป็นคุณธรรมสำคัญอยู่ แต่ในชีวิตจริงต้องมักมากครับ” (นิธิ เอียวศรีวงศ์ 2561)

จะเห็นว่า วิธีปฏิบัติของชาวพุทธในสังคมไทย ไหว้พระ ทำบุญ สวดมนต์ไปพร้อมๆ กับการประกอบพิธีกรรมปลุกเสกวัตถุมงคล เจิมหน้าผาก ลงนะหน้าทอง อาบน้ำมนต์ สักยันต์ลงคาถาอาคม สะเดาะเคราะห์ ไหว้เทพเจ้า พญานาค ต้นตะเคียน และสิ่งศักดิ์สิทธิ์จากหลายศาสนา เพื่อหวังทั้งเรื่องทำความดีและสร้างความร่ำรวยในเวลาเดียวกัน นิธิกล่าวว่าสิ่งเหล่านี้ทำให้ทุนนิยมในสังคมไทยมีลักษณะอ่อนนุ่มลงภายใต้การสักการะเกจิอาจารย์และพระสงฆ์ผู้มีวิชาอาคม ผู้เขียนเชื่อว่าข้อสังเกตของนิธิเรื่อง “ศีลธรรมของทุนนิยม” ที่เน้นทำความดีไปพร้อมกับแสวงหาความร่ำรวยอาจเป็นกรอบที่ช่วยให้เข้าใจปรากฏการณ์การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่กำลังเติบโตในสังคมไทยปัจจุบัน แต่ในระดับปฏิบัติการของเจ้าสำนักหรือผู้นำทางจิตวิญญาณอย่างอาจารย์เอ จักรพรรดิ อาจต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์ที่เขามีต่อลูกศิษย์ โดยที่เขาทำหน้าที่เสมือนตัวกลางระหว่างเทพเจ้าครูบาอาจารย์และพระสงฆ์ กับกลุ่มลูกศิษย์ที่จงรักภักดีและกราบไหว้เขาดุจผู้มีบารมี

เทวาลัยจักรพรรดิ พื้นที่ของการร่วมบุญและบุญสัมพันธ์

ตลอดเวลาที่อาจารย์เอ จักรพรรดิเข้าสู่วงการธุรกิจความเชื่อ ซึ่งมีไฉ่เรื่องใหม่ในสังคมไทย สิ่งที่อาจารย์เอ จักรพรรดิแสดงออกและปฏิบัติกับลูกศิษย์ไม่ต่างจากเจ้าสำนักและผู้นำทางจิตวิญญาณที่สร้างตำนานของตัวเอง เจ้าสำนักแต่ละแห่งล้วนมีการบูชาเทพเจ้าในรูปแบบต่างๆ มีการประกอบพิธีกรรม การไหว้ครู การปลุกเสกเครื่องรางของขลัง พระเครื่อง และการสร้างวัตถุมงคล สิ่งนี้เคยเกิดขึ้นกับการประกอบพิธีกรรมของพระสงฆ์เถาและหลวงปู่ชื่อดังทั้งหลาย พระสงฆ์เหล่านี้มักจะสร้างวัตถุมงคลที่ช่วยเสริมดวง โชคลาภบารมี เมตตามหานิยม แคล้วคลาด และความมั่งคั่งร่ำรวย และนำออกจำหน่ายในนามวัดเพื่อนำเงินไปสร้างโบสถ์วิหารและศาสนสถาน โดยที่พระสงฆ์เหล่านี้มิได้มีบริษัทธุรกิจเป็นของตนเอง

ในกรณีของอาจารย์เอ จักรพรรดิ เจ้าสำนักเทวาลัยจักรพรรดิ ไม่มีการสักยันต์ และให้ความสำคัญกับการทำบุญเสริมดวงบารมีและโชคลาภ อาจารย์เอ จักรพรรดิจะเน้นเรื่องบุญเป็นอย่างมาก โดยเน้นย้ำว่า “บุญ” คือสายใยที่เชื่อมตัวเขากับลูกศิษย์ ให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“ปิติใจ จนน้ำตาไหล ด้วยบุญสัมพันธ์ หนุนนำให้ได้ร่วมกัน
สร้างมหากุศลครั้งใหญ่ ขอให้บุญนี้สำเร็จกับทุกคนครับ บุญนี้ใหญ่
มากเหลือเกิน อาจารย์ขออนุโมทนาบุญกับทุกคนทั้ง ทีมงาน
ศิษย์จิตอาสา ผู้ร่วมบริจาคทาน ผู้เป็นสะพานบุญ และ ผู้มีจิต
อันเป็นกุศลที่ร่วมอนุโมทนาบุญในงานนี้ครับ ด้วยอานิสงส์
ผลบุญครั้งนี้ ขอให้ให้ทุกคนเป็นผู้สุข สำเร็จ สมหวัง ร่ำรวย สำเร็จ
ทั้งทางโลกและทางธรรม คิดทำสิ่งใดก็ให้สมปรารถนาทุกประการ
สาธุ สาธุ สาธุ”

(อ้างอิงข้อความในเฟซบุ๊กเอ จักรพรรดิ วันที่ 2 กันยายน 2566
<https://www.facebook.com/wealthy.emperor/posts/pfbid02Qg-G41DQQmbnNKqatPihchAn6YsB331BeUkPqE2CWUqsz16wn-QfDu2VeMKakteLdvl>)

“ขออานิสงส์ผลบุญนี้ หนุนนำให้ทุกคนได้เป็น”เศรษฐีผู้ใจบุญ”
 ปราณาสั่งใดขอให้สำเร็จ เป็นที่รักของมนุษย์ เทพและเทวดา
 มีปัญญา มีทรัพย์เหลือเฟือ จากนั้นตลอดไปนะครั้น เคยสร้างกรรมดี
 มาด้วยกัน “บุญสัมพันธ์” จึงทำให้มาพบ ให้ได้เกื้อหนุน และ
 สร้างบุญด้วยกันอีกครั้งในภพชาตินี้ และทั้งหมดนี้ อาจารย์เรียกว่า
 “ครอบครัวจักรพรรดิ”

(อ้างอิงข้อความในเฟซบุ๊กเอ จักรพรรดิ วันที่ 10 สิงหาคม 2566
<https://www.facebook.com/photo/?fbid=310833188185334&set=pcb.310833641518622>)

ลูกศิษย์ของอาจารย์เอ จักรพรรดิตระหนักว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในพิธีกรรม การปลุกเสก
 วัตถุมงคล การลงพระลักษณะหน้าทอง การบูชาพระพิฆเนศ เป็นการสร้างบุญร่วมกัน
 ระหว่างเอ จักรพรรดิและลูกศิษย์ ลูกศิษย์เชื่อว่าบุญคือสายใยที่ทำให้ได้พบอาจารย์
 เอ จักรพรรดิ ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“สวัสดิ์ค่ะ อาจารย์น่ารักดีใจที่ได้มีโอกาสทำบุญร่วม ถ้าไม่มีอุปสรรค
 และมีบุญวาสนาคงได้ไปร่วมทำบุญร่วมบุญในวันนั้นที่วัดด้วยค่ะ
 ตั้งใจอยากไปร่วม”

“ขอบคุณบุญสัมพันธ์ที่นำพามาให้ได้เจออาจารย์ค่ะ”

“เชื่อมั่นในพลังบุญสัมพันธ์เชื่อว่าเราต้องได้มีโอกาสได้เกื้อกูลซึ่งกัน
 และกันให้เจริญรุ่งเรืองค่ะ”

(อ้างอิงข้อความในเฟซบุ๊กเอ จักรพรรดิ วันที่ 15 มีนาคม 2566
<https://www.facebook.com/wealthy.emperor/videos/6641707199192552>)

จากข้อความของอาจารย์เอ จักรพรรดิและลูกศิษย์ที่ยกมาข้างต้น ทำให้เห็นถึงสายสัมพันธ์ระหว่างผู้สร้างพิธีกรรมและวัตถุมงคลและลูกศิษย์ในฐานะผู้ร่วมพิธีกรรมและชื่อวัตถุมงคล สายสัมพันธ์นี้วางอยู่บนการทำบุญร่วมกันพร้อมกับการสร้างโชค ลาภและความสำเร็จทางทรัพย์สินเงินทอง ในแง่นี้จะเห็นว่าศีลธรรมแบบทุนนิยมที่นิธิกล่าวไว้จะทำงานได้ดีเมื่อผู้ผลิต (พ่อค้า) และผู้บริโภค (ลูกค้า) สามารถสร้างสายสัมพันธ์แบบต่างตอบแทน ผู้ศึกษาคิดว่าสิ่งที่อาจารย์เอ จักรพรรดิกำลังสื่อสารกับลูกศิษย์ด้วยการใช้คำว่า “บุญสัมพันธ์” คือหัวใจหลักที่ทำให้อาจารย์เอ จักรพรรดิ ได้รับความรักและความศรัทธาจากลูกศิษย์ กล่าวอีกนัยหนึ่งคืออาจารย์เอ จักรพรรดิกำลังทำให้ศีลธรรมแบบทุนนิยมมีมิติของอารมณ์ความรู้สึกระหว่างผู้บริโภคที่กำลังมีความทุกข์จากปัญหาชีวิตและเศรษฐกิจได้ระบายและแสดงความรู้สึกออกมาอย่างเปิดเผย จะเห็นว่าลูกศิษย์ของอาจารย์เอ จักรพรรดิล้วนต้องการวิธีแก้ปัญหาและใช้อาจารย์เอ จักรพรรดิเป็นที่พึ่ง พิจารณาได้จากคำกล่าวต่อไปนี้

“ช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม (ปี พ.ศ.2565) ไปลงเลือกตั้งเลยขอพรอาจารย์ อาจารย์บอกว่าได้ ได้โดยไม่ต้องใช้เงินสักบาทเลยทำให้หนูเชื่อว่าใครที่ได้พรอาจารย์คือสำเร็จตามนั้นทุกคน”

(คำบอกเล่าของลูกศิษย์ผู้หญิงของเอ จักรพรรดิ อ้างจากคลิปวิดีโอ YouTube เรื่อง เกิดใหม่ที่อินเดีย ปาฏิหาริย์เกินฝัน เผยแพร่วันที่ 12 พฤศจิกายน 2565 <https://www.youtube.com/watch?v=kgtATdf9P2U>)

“เวลาแก่ไล่ฟัด ดูจากแคนาดาค่ะ เป็นที่พึ่งทางใจเป็นอันดับหนึ่งเราอยู่เมืองนอกอยู่คนเดียว ก็เลยดูเป็นที่พึ่งทางใจ แล้วสิ่งที่ท่านพูดมามันก็จริง ก็สอนให้เป็นคนดี”

(อ้างจากคลิปวิดีโอ YouTube เรื่อง “เอ จักรพรรดิ” เคลียร์ดราม่าปมคนกัมกราบ ลั่น มันคือการแสดงความรักและศรัทธา เผยแพร่วันที่ 13 มีนาคม 2567 <https://www.youtube.com/watch?v=ZQ6QAJbBt2A>)

ศีลธรรมแบบทุนนิยมที่อาจารย์เอ จักรพรรดิสร้างขึ้น ทำให้ความอยากในทรัพย์สินเงินทองและความร่ำรวยดำเนินไปพร้อมกับการทำบุญซึ่งมีความหมายของการทำดีและการสร้างประโยชน์ต่อสังคม ตัวอย่างเช่น การสร้างโรงทานเพื่อคนจน การบริจาคอาหารให้เด็กด้อยโอกาส และการถวายเงินให้วัด อาจารย์เอ จักรพรรดิทำสิ่งเหล่านี้เพื่อให้การดำเนินธุรกิจของตนมีโทนของความเมตตา สอดคล้องกับพุทธสุภาษิตที่ว่า “ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก” (ทพมานิ ปิโย โหติ) เมื่ออาจารย์เอ จักรพรรดิ ได้เงินบริจาคมาจากลูกศิษย์ เงินที่ลูกศิษย์ซื้อวัตถุมงคล เงินเหล่านั้นก็จะส่งต่อไปให้กับวัดหรือผู้ด้อยโอกาส อาจารย์เอ จักรพรรดิก็จะได้รับความรักและความศรัทธามากขึ้น เกือบจนให้เขาสามารถสร้างพิธีกรรมปลุกเสกวัตถุมงคลได้ต่อไป

ผู้ศึกษาเสนอว่าระบบทุนนิยมของอาจารย์เอ จักรพรรดิ เป็น “**ทุนนิยมแบบสังคมนิยมสังเคราะห์**” ที่อาศัยการทำธุรกิจวัตถุมงคลและพิธีกรรมบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เข้าถึงความต้องการของผู้บริโภค(ลูกศิษย์) โดยนำเงินส่วนหนึ่งไปใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะและช่วยเหลือคนยากไร้ และเงินอีกส่วนหนึ่งเพื่อสร้างความสุขให้กับตนเองและครอบครัว ทุนนิยมในลักษณะนี้แทรกตัวเองได้อย่างดีในกิจกรรมทางความเชื่อและการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่สนับสนุนให้ความอยากรวยอยากมีเงินต้องทำไปพร้อมกับการทำบุญ และกลไกที่ทำให้ทั้งสองส่วนนี้ดำเนินไปได้จำเป็นต้องมีการสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อค้าและลูกค้า จะเห็นว่าความอยากรวยและการทำดีหากปราศจากมิติความรู้สึกของผู้ผลิตและผู้บริโภค ระบบทุนนิยมในธุรกิจความเชื่อย่อมดำเนินไปอย่างยากลำบาก การอธิบายด้วย “**บุญสัมพันธ์**” จึงเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนที่สะท้อนมิติความรู้สึกที่อาจารย์เอ จักรพรรดิกำลังทำให้ลูกศิษย์เชื่อใจและเต็มใจที่จะจ่ายเงินให้กับการทำบุญและการซื้อวัตถุมงคล

ในการศึกษาระบบทุนนิยมที่อยู่ร่วมกับความเชื่อทางศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทยปัจจุบัน นอกเหนือจากการชี้ให้เห็นความซับซ้อนของชุดความเชื่อที่หลากหลายที่ดำรงอยู่ร่วมกันภายใต้กาลเทศะและสถานการณ์ที่แตกต่างกัน หรือพิจารณาจากเครือข่ายความเชื่อที่เปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่ง สิ่งหนึ่งที่ควรพิจารณาคืออารมณ์ความรู้สึกที่บุคคลตอบโต้กันทั้งที่เป็นเชิงบวกและลบ ในกรณีของอาจารย์เอ จักรพรรดิ การตอบโต้ทางความรู้สึกดำเนินไปในเชิงบวกที่สร้างความรักและศรัทธาระหว่างลูกศิษย์และอาจารย์เอ จักรพรรดิ ในกรณีเชิงลบ อาจพบได้จากตัวอย่างที่

เจ้าสำนักบางคนมีความสัมพันธ์เกินขอบเขตกับลูกศิษย์ทำให้เกิดการล่วงละเมิดทางเพศ ดังที่เป็นข่าว หรือกรณีเจ้าสำนักแสวงหาประโยชน์จากลูกศิษย์โดยการหลอกให้เสียเงินมากผิดปกติ ดังนั้น ความสัมพันธ์ทางอารมณ์ระหว่างผู้เป็นอาจารย์กับลูกศิษย์จึงค่อนข้างเสี่ยง ตัวอย่างการสนทนาในสื่อสังคมออนไลน์ต่อไปนี้คือการสื่อสารเชิงบวก ระหว่างลูกศิษย์ที่มีต่ออาจารย์เอ จักรพรรดิ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่อาจารย์เอ จักรพรรดิ และลูกศิษย์ร่วมเป็นเจ้าภาพทอดกฐินวัดป่าเกษรธรรม อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น และนำภาพมาโพสต์ในเฟสบุ๊กเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ.2565 เมื่อลูกศิษย์เห็นโพสต์นี้ได้เข้ามาแสดงความรู้สึกเหมือนได้ร่วมทำบุญ โดยการเขียนข้อความต่อไปนี้

“สาธุขออนุโมทนาบุญด้วยนะคะอาจารย์”

“กราบสาธุๆค่ะ ขอให้สมหวังปราณาคะ”

(อ้างอิง<https://www.facebook.com/photo?fbid=188542220414432&set=pcb.188542323747755> สืบค้นวันที่ 6 พฤศจิกายน 2567)

อีกตัวอย่างหนึ่ง เป็นเหตุการณ์ที่อาจารย์เอ จักรพรรดิโพสต์รูปภาพที่เขากำลังรับประทานอาหารกับแม่ โดยเผยแพร่ในเฟสบุ๊กเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2567 ลูกศิษย์เข้ามาแสดงความเห็นที่เหมือนเป็นความผูกพันต่อกัน ดังต่อไปนี้

“ชื่นชมอาจารย์เอมากค่ะ ไม่ลืมถิ่นเกิดไม่ลืมพระในบ้าน ขอให้ครอบครัวอาจารย์เอมีความสุขมากๆค่ะ”

“ขอพรให้พระคุณกับคุณแม่อาจารย์เอ จักรพรรดิมีความสุขนะครับ
สาธุ สาธุ สาธุ”

“เห็นอาจารย์นั่งกินข้าวกับแม่คิดฮอดแม่ที่จากไป เมื่อก่อนแม่อยู่
กลับบ้านไปอยากกินอะไรแม่ก็ทำให้กินนั่งกินข้าวด้วยกัน”

(อ้างอิง <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=447436417858343&set=pb.100077759648245.-2207520000&type=3> สืบค้น
วันที่ 6 พฤศจิกายน 2567)

ผู้ศึกษาพิจารณาว่าทุนนิยมของความเชื่อทางศาสนา อาจต้องพิจารณาใน
ประเด็นความสัมพันธ์ทางอารมณ์ระหว่างมนุษย์ที่มีผลต่อกัน ในกรณีอาจารย์หรือ
เจ้าสำนักกับกลุ่มลูกศิษย์ ความใกล้ชิดผูกพันทางใจมีผลอย่างมากต่อการดำรงอยู่และ
การแตกสลายของความเชื่อและรายได้ หากอาจารย์กระทำผิดต่อศิษย์ก็เท่ากับเป็นการ
ทำลายความเชื่อและรายได้ หากอาจารย์สร้างศรัทธาให้กับลูกศิษย์ ก็จะช่วยส่งเสริมให้
ความเชื่อและรายได้มั่นคงและเติบโตขึ้น จะเห็นว่าเมื่ออาจารย์เอ จักรพรรดิถูกสังคม
ตำหนิและสงสัยในการแสดงตนเป็นอาจารย์และมีผู้ก่อกวน เขาจะถูกเสียดสีว่าเป็น
พ่อค้าขายครีมที่ทำตัวเป็นผู้วิเศษ แต่ด้วยความศรัทธาของลูกศิษย์ ทำให้เอ จักรพรรดิ
ได้รับการปกป้องและช่วยเหลือจากลูกศิษย์ หลายคนแสดงความรู้สึกว่าอาจารย์เอ
จักรพรรดิเป็นคนดี ช่วยเหลือคนด้อยโอกาส ควรค่าแก่การเคารพนับถือและกราบไหว้
เปรียบเสมือนครูอาจารย์ที่ลูกศิษย์เทิดทูนบูชา จะเห็นว่าความผูกพันทางใจและ
ความรู้สึกของอาจารย์และศิษย์คือกลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนทุนนิยมของความเชื่อ
ทางศาสนา พิจารณาได้จากคำกล่าวของลูกศิษย์ต่อไปนี้

“คนใจดี ใจบุญมีแต่ให้และช่วยคนตกทุกข์ได้ยากตลอดเลย ตั้งแต่บ้า
เริ่มดูอาจารย์มา สมัยขายครีม ดูและติดตามมาตลอดเลย คนทำดี
ต้องได้ดีและเจริญรุ่งเรืองยิ่งๆ ขึ้นไปแหละคะอาจารย์ บ้าขอให้นุญ
และบารมีสูงยิ่งๆ ขึ้นไปนะคะอาจารย์”

(คำบอกเล่าของลูกศิษย์ อ้างจากโพสต์ในคลิปวิดีโอยูทูบเรื่อง จากพ่อค้า
ขายครีม สู่อาจารย์เอจักรพรรดิ เผยแพร่วันที่ 3 ตุลาคม 2566 <https://www.youtube.com/watch?v=NVjavK9gIWg>)

ทุนนิยมของลัทธิพิธี ในมิติความสัมพันธ์และตัวตนของมนุษย์

กรณีศึกษาเทวาลัยจักรพรรดิของอาจารย์เอ จักรพรรดิ ทำให้เห็นชีวิตของบุคคลที่กำลังต่อสู้ภายใต้ระบบทุนนิยมที่มีการแข่งขันเพื่อสร้างเนื้อสร้างตัว และแสวงหาเงินทองมาทำให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ สิ่งที่อาจารย์เอ จักรพรรดิแสดงออกจึงมุ่งไปเพื่อสร้างฐานะของตนเองให้ดีขึ้นด้วยโลกทางวัตถุ อำนาจที่อยู่ในตัวอาจารย์เอ จักรพรรดิ จึงเป็นเรื่องการปฏิบัติ การปรับตัว การเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ ท่าทางการพูด และการวางตัวทางสังคมที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่างๆ ตัวตนของเขาจึงวางอยู่บนเครือข่ายสังคม คนรอบๆ ตัวเขามีส่วนสร้างอำนาจในตัวให้กับเขา ในกรณีลูกศิษย์ที่เชื่อในบุญบารมีของอาจารย์เอ จักรพรรดิ ช่วยสร้างความน่าเลื่อมใสและความศรัทธาในบทบาทอาจารย์ ดังนั้น คนรอบข้างคือกลไกที่ทำให้อำนาจในตัวของอาจารย์เอ จักรพรรดิดำรงอยู่และทำงานอย่างต่อเนื่อง สิ่งนี้อาจใกล้เคียงกับข้อเสนอของ Morphy and Morphy (2017) เรื่อง**อำนาจในตัวเชิงสัมพัทธ์** (relative autonomy) ซึ่งบ่งชี้ว่าบุคคลจะแสดงอำนาจในตัวเองภายใต้ความสัมพันธ์กับคนอื่นและเหตุการณ์ที่เปลี่ยนไป อำนาจในตัวจึงมีพลวัตและไม่หยุดนิ่ง อำนาจในตนไม่สามารถดำรงอยู่อย่างเอกเทศและคงที่ตายตัว แต่ผันแปรไปตามปฏิสัมพันธ์ในโลกสังคม

ผู้ศึกษาพบว่าอำนาจในตนยังมีคุณลักษณะของ **“ตัวตนที่ยังใยเข้าหากัน”** (intersubjectivity) จะเห็นว่าอาจารย์เอ จักรพรรดิ กับคนรอบข้างต่างมีอำนาจในตนที่ตอบโต้และแสดงปฏิสัมพันธ์ต่อกัน การตอบโต้ระหว่างบุคคลจึงเป็นกลไกที่สำคัญที่ทำให้อาจารย์เอ จักรพรรดิเข้าใจว่าตนเองกำลังทำอะไร และเห็นคุณค่าในสิ่งที่กระทำลงไป สิ่งที่เขาแสดงการเป็นอาจารย์ย่อมสะท้อนกลับมาจากปฏิสัมพันธ์ที่ลูกศิษย์ตอบโต้กับเขา การที่ลูกศิษย์แสดงความพึงพอใจในสินค้าวัตถุมงคลจะทำให้เขามั่นใจที่จะสร้างผลิตภัณฑ์วัตถุมงคลแบบใหม่ๆ เช่นเดียวกับการที่ลูกศิษย์ก้มกราบและพนมไหว้ จะทำให้เขารู้สึกถึงบุญบารมีในตัวเอง ดังนั้น อำนาจในตัวของอาจารย์เอ จักรพรรดิ มิได้ตัดขาดจากตัวตนของคนอื่นแต่ดำรงอยู่อย่างประสานเชื่อมโยงเข้าหากันและปรับเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขของกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นพลังชีวิตที่ทำให้ระบบทุนนิยมของลัทธิพิธีความเชื่อทางศาสนาดำเนินไปในสังคมไทยได้ ตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้คือการเชื่อมโยงอาจารย์เอ จักรพรรดิ กับลูกศิษย์

“โมเมนต์ที่เราอยู่กับอาจารย์ อาจารย์ไม่ได้สั่งให้ใครหมอบกราบ ต้องไหว้ แต่ด้วยความรู้สึกของเราด้วยอาจารย์เป็นคนที่อ่อนน้อม คนที่ดูมีเมตตา มันทำให้เรารู้สึกอยากกอดบ๊องต่ออาจารย์ พออาจารย์ยืนอยู่ เราก็ดูรู้สึกอยากนั่ง มันเป็นความรู้สึกที่เราเคารพ คนๆ หนึ่ง ถ้าทุกคนลองศรัทธาใคร ศรัทธาสิ่งหนึ่งสิ่งใด คุณจะรู้ว่าการเคารพเขาด้วยกิริยาวาจาที่สุภาพ มันเป็นเรื่องปกติ”

(อ้างอิงจากคลิปวิดีโอ เรื่อง “แคนดี้ รากแก่น” เผยถึง “อ.เอ จักรพรรดิ” ลั่น จะเคารพใคร ให้ดูว่าเขาเจริญหรือยัง <https://www.facebook.com/watch/?v=266121253248075> เผยแพร่วันที่ 14 มีนาคม 2567)

“อาจารย์ เอ เขาช่วยเหลือคนที่มีความลำบากจนสำเร็จ ชีวิตดีขึ้น ไม่ฆ่าตัวตายจากทางตันมากมายหลายเคส ทำบุญ บุญส่งผลให้คนศรัทธาค่ะ ถ้ามีโอกาสอยากจะเป็นผู้ให้เหมือนอาจารย์บ้างค่ะ โมทนาสาธุบุญของอาจารย์เอ.ทุกๆ บุญค่ะ”

“อาจารย์เอ ทำความดีมากมาย ต่อบุคคลเหล่านั้น ท่านมีเมตตาต่อคนทั้งหลาย ไม่ผิดที่เป็นที่รักของคนเหล่านั้น เราต้องยอมรับเขาด้วยความดีในตัวของท่าน และท่านก็ได้ช่วยเหลือชีวิต ของคนที่ตกยาก มากมาย จึงเป็นที่รักของคนทั้งหลาย และมีลูกศิษย์มากมาย”

(อ้างอิงจากคลิปวิดีโอ YouTube เรื่อง เอ จักรพรรดิ คือเทพที่จุติ ลงมาจากไหน เหยื่อ <https://www.youtube.com/watch?v=DXu1G9dpe1U> เผยแพร่วันที่ 14 มีนาคม 2567)

บทสรุป

บทความนี้ ผู้ศึกษาตั้งข้อสังเกตต่อพิธีกรรมทางความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในเทวาลัยจักรพรรดิสะท้อนว่าศีลธรรมแบบทุนนิยมมิใช่เพียงแบบแผนทางเศรษฐกิจที่เติบโตในระบบเสรีนิยมใหม่ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 เท่านั้น แต่ยังเป็น “สภาวะความสัมพันธ์” ระหว่างมนุษย์ที่ขับเคลื่อนด้วยอำนาจเหนือธรรมชาติและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ในหลายกรณีเมื่อมีการศึกษาระบบทุนนิยมที่เกิดขึ้นกับพุทธศาสนาและไสยศาสตร์ มักดำเนินไปด้วยคำอธิบายเรื่องพุทธพาณิชย์ ไสยพาณิชย์และบุญพาณิชย์ ซึ่งเน้นมิติเชิงวัตถุของระบบทุนนิยมมากเกินไป มิติอารมณ์และความรู้สึก รวมทั้งประสบการณ์ที่มนุษย์แสดงตอบโต้กันค่อนข้างถูกพูดถึงน้อยมาก ผู้ศึกษาจึงพิจารณาว่าทุนนิยมของลัทธิพิธีของความเชื่อทางศาสนาช่วยชี้ให้เห็นว่ามนุษย์กำลังสร้างความสัมพันธ์ต่อตนเองและผู้อื่นอย่างไร และความสัมพันธ์นั้นทำให้ประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวมถูกจัดระเบียบใหม่อย่างไร โดยมีสิ่งที่มีไสยมนุษย์ (อำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ วัตถุมงคล และเครื่องรางของขลัง) เข้ามากระทำและกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกด้วย

ผู้ศึกษามีข้อสงสัยว่าปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่แทรกตัวอยู่ในกระแสความเชื่อแบบสายมูและการบูชาวัตถุมงคลของเกจิอาจารย์ทั้งหลายจะเป็นระบบทุนนิยมตามกฎเกณฑ์สากลหรือไม่ เนื่องจากทฤษฎีทุนนิยมตะวันตกใช้ระบบเหตุผลวิทยาศาสตร์มาอธิบายหลักอุปสงค์อุปทานและคำนวณจากตัวเลข อย่างไรก็ตาม Jackson (2022) ตั้งข้อสังเกตและชี้ให้เห็นว่า “ทุนนิยมไทย” ไม่ได้แยกขาดจากความเชื่อทางศาสนา แต่เป็นการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างแนบสนิทภายใต้พิธีกรรมและเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ในแง่นี้ทุนนิยมไทยจึงมีมิติของประสบการณ์ที่อยู่นอกเหตุผลแบบวิทยาศาสตร์ ทั้งเรื่องการบูชาสักการะองค์เทพและพิธีกรรมปลุกเสกวัตถุมงคล ขณะเดียวกันข้อสังเกตของ Taylor (2024) คนไทยสามารถนำความเชื่อที่หลากหลายมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ทำให้เห็นความซับซ้อนของการบูชาองค์เทพและวัตถุมงคลจากหลายศาสนา ในขณะที่ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2561) กล่าวว่าคนไทยเน้นทำบุญเพื่อหวังความร่ำรวย เป็นการทำดีเพื่อให้ได้รับทรัพย์ ผู้ศึกษาเชื่อว่าข้อสังเกตของทั้งสามท่านช่วยให้เห็นมิติวัฒนธรรมของทุนนิยมในสังคม และเงื่อนไขของการก่อร่างสร้างตัวของปัจเจกที่เน้นความสำเร็จส่วนตัว อาจารย์เอ จักรพรรดิก็

เป็นผู้ที่หนึ่งสร้างเนื้อสร้างตัวจนร่ำรวยแล้วค่อยๆ ช่วยเหลือคนอื่นในแบบ “ทุนนิยม สังคมสงเคราะห์”

ระบบทุนนิยมไทยอาจเต็มไปด้วยความรู้สึกและจิตวิญญาณที่อธิบายไม่ได้ตามหลักวิทยาศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นความร่ำรวยที่เกิดจากแรงศรัทธาต่อองค์เทพ การทำบุญสะเดาะเคราะห์ การแก้ปี่ซง การปรับฐานดวง และการปรับแก้ตัวเลขในเบอร์โทรศัพท์มือถือให้ได้รับโชครับทรัพย์ สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่เหตุผลตามหลักทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์หรือหลักการตลาด แต่เป็นประสบการณ์ “จิตสัมผัส” ของปัจเจกที่สื่อสารและสัมผัสกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือองค์เทพด้วยอารมณ์ความรู้สึกและผัสสะที่ทำให้จิตใจคลายทุกข์ มีความฮึกเหิม มีกำลังใจและมีพลังที่จะต่อสู้ดิ้นรนเพื่อทำให้ชีวิตดีขึ้น ในกรณีของอาจารย์เอ จักรพรรดิ คือภาพสะท้อนที่น่าสนใจของระบบทุนนิยมไทย ภายใต้พื้นที่ความเชื่อทางศาสนาและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำทางความเชื่อ ลูกศิษย์ และวัตถุมงคล โดยที่อาจารย์เอ จักรพรรดิคือผู้สร้างแรงบันดาลใจและความศรัทธาและเป็นทั้งผู้ผลิตวัตถุมงคลที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ตอบสนองความต้องการของลูกศิษย์ที่ต้องการบูชาเครื่องรางของขลังนำโชคและเสริมบารมี ความสัมพันธ์เหล่านี้อาศัยการเชื่อมโยงทางอารมณ์และความรู้สึกที่ทำให้ระบบทุนนิยมไทยมีเงื่อนไขต่างไปจากระบบทุนนิยมแบบตะวันตก

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กิตติยวดี ชาญประโคน. 2564. “คติความเชื่อและบทบาทของท้าวเวสสุวรรณที่วัดโพธิ์ใหญ่ อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา.” *วารสารมนุษยศาสตร์ ฉบับบัณฑิตศึกษา* 10(1): 1-15.
- นักรบ นาคสุวรรณ. 2551. “ความเชื่อและพิธีกรรมของประชาชนที่มีต่อพระพิฆเนศ กรณีศึกษาเทวสถานในกรุงเทพมหานคร.” *ปริญญานิพนธ์ สาขาศิลปศาสตรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช*.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2561. “พุทธธรรมกับทุนนิยม.” *มติชนสุดสัปดาห์* 16-22 มีนาคม 2561.
- ปรีชา ช้างขวัญยืน. 2545. “ทุนนิยมกับพุทธศาสนา.” *วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* 9(1): 4-96.
- ปัทมาสน์ พิณนุกูล. 2564. “อลังการแห่งขบวนแห่องค์เทพรอบเมือง: การสร้างสรรค์ภาพถ่ายผ่านสื่อสัญญาณทางวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยว.” *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา* 15(2): 304-330.
- พระคมสัน จิตเมธโส, พระครูปริมาณุรักษ์, พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์, ภัทรพล ใจเย็น, และพลวัฒน์ ชุมสุข. 2561. “พระพุทธรูปและการกระจายเศรษฐกิจที่ซ่อนเร้น.” ใน *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ การพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และสังคมระดับชาติ ครั้งที่ 17 และระดับนานาชาติครั้งที่ 1 หัวข้อคุณธรรมจริยธรรมกับการพัฒนาที่ยั่งยืน*, 319-329. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูใบฎีกาทวีศักดิ์ ไต้ศรีโคตร, ส่งสุข ภาแก้ว และพัชรี สายบุญเย็น. 2563. “พุทธพาณิชย์ในสถาบันพระพุทธรูปศาสนา.” *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย* 7(11): 424-439.
- ภณกุล ภวคุณวรกิตติ. 2555. “พุทธพาณิชย์และไสยพาณิชย์ในพุทธศาสนาเชิงปฏิบัติของไทย: กรณีศึกษาวัดในจังหวัดนครปฐม.” *ปริญญานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.

- วิโรจน์ สันติประภาพ. 2555. “ธรรมะกับทุนนิยม.” สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2567. <https://thaipublica.org/2012/05/dharma-and-capitalism/>
- รัตน์ ปัญญาภา และ อภินันท์ ธรรมอินทร์ลาด. 2565. “วัตรปฏิบัติสำหรับผู้นับถือพระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ (เจ้าแม่กวนอิม).” *วารสารปณิธาน* 18(1): 187-209.
- วรเมธ ชัยมงคล และขวัญชัยวัน บัวแดง. 2565. “อนุภาคนิทานสู่ไสยพาณิชย์: การผลิตเครื่องรางของขลังพญานาคที่วังคำชะโนด.” *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ* 15(2): 20-39.
- วิรัช เกิดในมงคล. 2560. “รูปแบบและวิธีการทางธุรกิจกับพุทธพาณิชย์ในสถาบันพระพุทธรศาสนา.” *วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* 24(1): 62-67.
- เสาวลักษณ์ ตะเกาหิรัญ. 2566. “ทัศนคติและปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความเชื่อในมูเตลูของประชากรในประเทศไทย.” *ปริญญานิพนธ์ วิทยาลัยการจัดการมหาวิทยาลัยมหิดล*.
- ศักดิ์ชาย สายสิงห์. 2564. *วัด : จากพุทธศรัทธาสู่พาณิชย์ กรณีศึกษาการจัดการพุทธสถาน กรุงเทพมหานคร*.
- ศุภจิรา ศรีมีธรรม และรัตนวดี เศรษฐจิตร. 2566. “กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดด้วยความเชื่อมูเตลูในยุคดิจิทัล.” *วารสารนวัตกรรมสื่อและการสื่อสาร* 2(1): 41-59.
- อชิป จันทรสุรีย์. 2564. “มูเตลู: ความเชื่อกับการท่องเที่ยว.” *ที่ทัศนวัฒนธรรม* 20(1): 220-240.
- อาสา คำภา. 2567. *ลอกคราบพุทธแท้: ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาชนชั้นกลางไทยร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: มติชน.

ภาษาอังกฤษ

- Buss, Sarah. 2012. “Autonomous Action: Self-determination in the Passive Mode.” *Ethics* 122: 647-691.
- Deleuze, Gilles, & Guattari, Felix. 1987. *A Thousand Plateaus*. London: Continuum Books.

- Duangwises, Narupon. 2020. "The Online Social Controversy around the Gay Spirit Medium Phor Khun Chang Inburi: Spirit Mediumship and Homoeroticism in Thailand." In *Deities and Divas: Queer Ritual Specialists in Myanmar, Thailand and Beyond*, edited by Peter A. Jackson, & Benjamin Baumann, 138-168. Copenhagen: Nias Press.
- Hurlock, Elizabeth Bergner. 1979. *Personality Development*. New York: McGraw-Hill.
- Jackson, Peter A. 2020. "Beyond Syncretism and Hybridity: Kala-Thesa Contextual Sensitivity in Thai Religious Culture." *Journal of Anthropology, Sirindhorn Anthropology Centre* 3(1): 4-37.
- Jackson, Peter A. 2022. *Capitalism Magic Thailand: Modernity with Enchantment*. Singapore: ISEAS.
- Jackson, Peter A. & Baumann, Benjamin. (Eds.) 2021. *Deities and Divas: Queer Ritual Specialists in Myanmar, Thailand and Beyond*. Copenhagen: NIAS Press.
- Jackson, Peter A., & de la Perrière, Bénédicte Brac (Eds.) 2022. *Spirit Possession in Buddhist Southeast Asia: Worlds Ever More Enchanted*. Copenhagen: NIAS Press.
- Kessel, Frank, Cole, Pamela M, & Johnson, Dale L. (Eds.). 1992. *Self and Consciousness: Multiple Perspective*. Hillsdale, NJ: Earlbaum.
- Korsgaard, Christine M. 1999. "Self-Constitution in the ethics of Plato and Kant." *Journal of Ethics* 3: 1-29.
- Kotler, Philip. 2014. *Kotler on Marketing: How to Create, Win, and Dominate Markets*. Florence, MA: Free Press.
- Morphy, Frances & Morphy, Howard. 2017. "Relative Autonomy, Sociocultural Trajectories and the Emergence of Something New." *Insights* 10(9): 1-11.
- Reynolds, Craig. 2015. "Magic and Buddhism." In *The Buddhist world*, edited by John Powers, 338-350. Oxfordshire: Taylor & Francis Inc.
- Searle, John R. 2001. *Rationality in Action*. Cambridge, MA: MIT Press.

- Sedikides, Constantine, & Skowronski, John J. 2003. "Evolution of the self: Issues and prospects." In *Handbook of self and identity*, edited by Mark R. Leary, & June Price Tangney, 594-609. New York, NY: Guilford.
- Taylor, Jim. 2024. "Multiplicities and Contingency: Rethinking 'Popular Buddhism', Religious Practices and Ontologies in Thailand." *Sophia* 8 April 2024. DOI:10.1007/s11841-024-01011-3